

שהוא אי אפשר לו להשיג עולמות, ככן הוא כוסף תמיד להשיג ממנו דבר מה, ולזה תתמיד השמחה כשתגדיל ההשגה. ובעבור זה אמר הכתוב (תהלים מ, יז) ישישו וישמחו בך כל מבקשיך, רוצה לומר, כי מאלד היותו יתברך בעל כלי תכלית תהי' השמחה מתמדת ונוספת תמיד, וזהו שאמר (פס) יאמרו תמיד יגדל ד', כלומר, כי כל מה שהשיגו יותר וכירו וידעו כי הוא בעל כלי תכלית ויאמר ותמיד יגדל ד' ותגדיל השמחה יותר, עכ"ל ספר העיקרים. וזה מה שאמר כאן ישמח לב מבקשי ד', פירוש, ששמחה חזנה פוסקת לעולם, כי להיות השם יתברך ושלמותו בעל כלי תכלית, כל מבקשי ד', אף על פי שישו ממנו, לעולם תשאר התשוקה, ותתמיד השמחה בהתמדת והגדלת ההשגה. ולפיכך אמר בקשו פניו תמיד, כי תמיד תמצאו ותשיגו דבר מה שלא השגתם ותתרגו שמתחסם, עכ"ל הסידור הנ"ל החשוב ביותר ונפלא הוא, ואשרינו.

וחשבנו בהכנות שניסנו להכין (קצת לכה"פ) מה לומר בהגדה – ועלה לנו כס"ד ועזר מקודש – מאת ד'! שאולי הא שישבו גדולי עולם כד"כ כל הליכה אע"פ שדבר דיברו הכל בכל השנים ומה אפשר להוסיף – אלא הי' די להם אם יתחדש אפי' כל שהוא בהכרת גדלות ד' ואמונתו, הכל הי' כדאי! אפי' לקחת שעות על שעות – אפי' אין פייטשעווקע (משהו)! שכל הוספה בהדיעה ד' אין ערך ואין תכלית! וחשבנו סמך לדבר מהא למציא המ"כ כס"י ר"ן סק"כ שהלל הזקן נהג לבטוח ולא עשה שום השתדלות לקנות דרכי שבת – עשה זאת כדי להתחזק (עוד משהו, כ"ג), כזכרוננו דל' – דעלינו לזכור שמדובר בהלל הזקן! הוא כבר חי מאה שנה (לכאורה), והוא שאמר עליו (ברכות ס.) שהי' יכול לומר מרוב בטחונו וע' בפי' הגר"א שמשמע שהי' לו בטחון יותר מכל (או רובא דרובא) התנאים, עש"הו שאין הצעקה (הנדרה) בתוך ביתו – וכך הוה! ובכל זאת רצה עוד (משהו, כ"ג) חיזוק (כאן בהכנת לשבת – לראות איך הקב"ה יזדמן לו!) לראות גדלות ד' וחסדו כדי שיהא לו עוד קצת בטחון – נורא נורא!

אלא כל משהו שניתוסף – אולר גדול הוא בדיעה ד' וזהו יותר מכל הון דעלמא – וכדברי בעל העיקרים (שמאלנו כד"נ כדי לחזק הפי' שלנו, כ"ג פשוט!), והכל עולה יפה בעזרת ד' ית', ונזכה שעינינו תחזנה בשונו לליון ברחמים! בקרוב ממש, אמן סלה.

וכל המחכים לישיבה – זיווג, זש"ק, רפואה (של עצמו או קרובו וכו'), סילוק חובות, של' בית, חברות טובות, ישיבה טובה מאד (או סימינאר טוב – אבל בלא שום לחץ ובלא שום דמעות – כלל, אם אומרים לך – אלא הכרה ברורה שאין זה המקום טוב בשבילי – כלל – שוב להכיר חסדו – תמיד!), חינוך הבנים והבנות, שיחזור למוטב בן או בת, שיסתלקו כל הפל. כליל מכל בני תורה (וכדעת כל הגדולים בלי יולא מן הכלל), וק"ו כל הכלים אחרים – שלא נדע כלל, שיהא של' בעולם התורה, שיאיתו כולנו לגדולים, שיעקר וישבר, ויתמגר, ותכניע כל הפורקי עול, ויתבטלו ויפרו כל עלתם לרעה ויקלקל כל מחשבותם, ויהא גילוי מלכותו – כל המחכים חוב קדוש להתחזק מכל הנ"ל בדיעה גדלות ד' שהכל יכול ויכול הפך ושיצא הישועה כהרף עין, אמן! הכל לע"נ הפעטער, ואחיו או"מ הכ"מ.

ביום שלישי ב' דר"ח אייר חל הארצייט של ר' משה שמואל ב"ר ארי' שפירא ראש ישיבת באר יעקב – קירבתו אל הרב זצ"ל הגב"ר את לבבו עד שחנן לאלפים דעת תורה. זכינו לחסדו וחובתנו לזכרו. ההתמדה שלו הי' כל מהותו ולמעלה מכל השגותיו, וכתה לו, ואני? תנצב"ה. גלב"ע תשס"ו.

ביום שלישי ב' דר"ח אייר חל הארצייט של ר' שלמה ב"ר ישראל אייזיק הכהן קפלן. לא זכינו שהוא יא שאר בשרינו אבל הרגשנו אח לו מחמת לב טהור (ופתוח לרווחה) שלו, וקשה לנו הסתלקותו. השאיר דורות ישרים, ואשרי חלקו בעולמו אצל בוראו. תנצב"ה. גלב"ע תשפ"ב.

ביום רביעי ב' אייר חל הארצייט של ר' יעקב ב"ר אליעזר שטיינהרט. הדביקות, העניויות, הדקדוק, ההתמדה, השמחת החיים, הבטחון בד' אלקיו, המסירות נפש עבור הזולת, הלב המרגיש, היותו על ממונו, האהבת ד' ויראתו, לא ידעו גבול, הי' דוגמא חי לדורות שבעברו, והניח דור ישרים יראים ושלימים, ומבקשים על העתיד לבוא, וביאת המשיח, ותחיית המתים בקרוב ממש. תנצב"ה. גלב"ע תשע"ט.

בקשה מבקשים – בימי ארצייט הנ"ל בקשה שטוחה ללמוד לע"נ עבור כל א' ביומו, ודבר חשוב הוא לנו, וטובה גדולה להם, ויבדל"ח גם לנו עד מאד. (וע' מש"כ בשו"ת זה בתשו' ס"ו בפרשת ויקהל). ואולי שכשאומר שלומד לזכותם, שכתובים בשער מציון פ' שמיני, וכו', אע"פ שאין יודעים שמם, זכות הוא לכולם, דגם זו לטובה בשמים ובארץ.

זו הראה לנו הענף עץ רמון שהכין עבור קרבן פסח שלו! ומקוה ע"י צפי' זו להקריבו לכה"פ בפסח שני השנה (וכל הקושיות תשבי יתרחי!). אשרי חלקם על הקידוש ד' הנגמר על ידם. ולא עוד אלא עשו דבר מרומם מכל עם – שהחליטו לתת מתנות לכל העוזרים שעבדו קשה להקל מהם על השחי' כאן רחוק מביתם בזמן שארשים נסעו, דהא הרגישו (עד עומקא דנפשם) שהם חייבים להם הכרת הטוב! אבל כשרצו לתת מתנה לרה"י שליט"א שעשה למעלה מכל השגות לשמח אותם בחודש זה, חשבו וחשבו ולא מצאו מה לקנות לאיש אשר יש לו כל, ואין לו מושגים בעולם הזה, וכדברי המס"י בפ"א, וז"ל – נשמח כ"כ חשובה ועליונה וכו' שהיא אינה מוצאה שום נחת רוח בכל עינוגי זה העולם וכו', כי אין הנשמה אוהבת העולם הזה כלל אלא אדרבא מואסת בו, וכו', עכ"ל. במה אפשר להראות הכרת הטוב הגדולה שמרגשים חב לו? עד שא' מהפכים (ביותר) בחבורה מצא דבר אדיר ונדיר – שכל א' יכתוב שטיקל תורה (על איזה סוגיא שלבו חפץ) ויעשו מהכל קונטרס מיוחד וימסרו לרה"י שליט"א שמסר נפשו עבורם (והאמת היא שמבאי זה דמעות בעינינו – דמעות של גיל ולב שמח שיש עובדי ד' בקרבינו), ואשרי חלקם בחיים (נצחיים) וברכתינו שיעלו עוד ועוד בתורה, במצוות, ביראת שמים, ובדקדוק הלכה, וקירבת ד' עד עולם. וחיווק אחר חיווק מכל הנ"ל לוקחים הנבונים ועושים כל מה דאפשר להיטיב לכל המטיבים לו – בפרט ההורים והורי ההורים תמיד לעולם ועד!

כתבנו כאן דברי חיזוק בחודש ניסן תשפ"א, בעת שסגרו גבולות [השמים!] לנסיעות מהתם להכא ומהכא להתם, ומביאים שוב הדברים להמשיך הקידוש ד' והחיווק בהתמדת התורה ובאהבת הק-ל, מה שאז הכרזנו כאן שהללו עבדי ד' – כדי לפרסם עושי מצוה! וכתבנו בשבח והודאה להבורא עולם שברא גיבורי כח בעולמו, ובה מגלים בשער בת רבים על כמה בני עלי' שמסרו נפשם ליסוד מתאוות עוה"ז ונשארו בארץ ישראל לחודש ניסן, והתגברו על כל הגעגועים שהי' להם להיות בחיק משפחתם לימי בין הבנינים! והג הפסח! וליל הסדר!! וקיימו דברי הגר"ח שמואלביץ זצ"ל שהי' אומר – אע"פ שההורים צועקים – תחזור לבית – כבוד אב ואם!!! כבוד אב ואם! (כך הי' מכריז בשמועס' שוב ושוב) אומר אני שאין זה כבוד אב ואם אלא בזיון אב ואם! דכבוד אב ואם הוא לישאר בשיבה וללמוד בלי הפסק (דאין הפסק כמו לנסוע לחו"ל עם כל ההכנות המרובות וכל הפינוק בבית, וכו', וכו', וכו') ולעלות בתורה עוד ועוד – זה הוא כבוד! ואשרי חלקם! [הגר"ג ראבינוביץ שליט"א שיבת אותם מאד בחוה"מ פסח תשפ"א (כשזכינו להיות אצלו עם כמה מהם) דעל ידם מבינים מה שאמר חז"ל (ברכות דף ג.) אי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם. וממילא מובן (כן הסביר) הצער שצריך להיות שאין לנו הבהמ"ק [ושאל מי הלך פעם לכותל להתפלל על בנין הבית? (ולא על צרכי עצמנו אלא צרכי בורא ושל כל עמנו!)] והוסיף הוא שמצא פ"ב פעמים שמזכירין בהמ"ק או ירושלם או ציון בתפילת שחרית בכל יום! והי' שם מעמד נשגב – ועוד בשעה

ח' למה כתיב כאן תיבת ויהי, ולשון כער הוא – והא הי' זמן שמחה והקמת המשכן? (אוי"ח הק'). ומה מרמז לנו? עי' באוה"ח הק' שכתב לעיין בגמ' מגילה (י:) שתיתב ויהי לפעמים סימן לשמחה ולפעמים לצער. וכאן נפטר שני בני אהרן, נדב ואביהוא, שלא היו כמותם בישראל, וא"כ יש כאן שניהם – מחד גיסא שמחת המשכן, ומאידך מיתת צדיקים. וש"מ ע"י הבה"ח א"ר נ"י שיש במד"ר כאן, ועוד שמביאים כן מהילקו"ש, ע"ש.

ואפשר רמז לנו הבורא ית' עוד חיזוק בזה להכיר הכרה ברורה שהכל לטובתנו, ולכן ויהי שמשמעות לשון יהא, וגם לשון עבר, וגם לשון הווה – והיינו דמקיף כל המציאות, להודיע דנכלל בחיים גם צער וגם שמחה, ואין חילוק גדול ביניהם כיון דשניהם ממקור אחד, שהוא מקור הכל, מהקב"ה, שהוא הטוב, וכל מה שהוא עושה אינו אלא הטוב שבטוב, דאין רע יוצא מן הטוב, וא"כ הכל לטוב לנו – זו כל המציאות – ורצונו ית' הוא שנקבל הכל כמו שקיבל אהרן הכהן – וידום. ויתבונן הרבה – בין כשיש

שמחה בין כשיש צער – להבין המציאות שהכל מאת ד' היתה זאת, ואין היא אלא נפלאות בעינינו. וע' לקמן [בתשו' י"ד (ב)] מהרמב"ן במיתת נדב ואביהוא, והמקבל הכל עם כוונה להתקרב אל ד' הוא הגדול מאחיו ומכל העם, משכמם ולמעלה, ואשרי חלקו בחיים. ובקשתינו מאתו ית' שמו שלא נדע שום צער, ושנשמח תמיד בעבודתו. [וע"ע בתשו' י"ד (ב) הנ"ל בשם הגר"א מיללער זצ"ל], [ארצייט שלו יחול ביום כ"ז ניסן הבעל"ט, ונא ללמוד עתה לע"נ], ונראה דכיוונו לדבריו, וב"ש].

ולולי דברי האוה"ח הק' (ובעיקר דברי הילקוט) הי' אפשר להציע עוד דרך – דאע"פ שהי' יום מלא שמחה מחמת גמר מלאכת המשכן נתערב בו גם צער למשה רבינו – דכל שבעת הימים היתה לו עבודה קשה שבמקדש והיינו להעמיד המשכן ולפרקו – דכן עשה כל יום ויום, ע' ברש"י סוף שני עה"פ ויצאו ויברכו את העם, משא"כ היום, יום שמיני, העמידו ושוב לא נתפרק (עד שנסעו). ועל איבוד מצוה זו הי' צער בלבד, ולכן הי' שניהם בדבר א' (בנין המשכן) – צער ושמחה.

וכעין זה [הצער הגדול של איבוד מצוה] מצינו בראשונים (ע' ברמב"ן בתורת האדם הל' אבילות) דטעם שכן קורע קריעה על אביו ואמו בצד שמאל, נגד הלב, משום צער בלבו שאבד מצות כאו"א. (וגם כיבוד זה עבודה קשה שבמקדש, עד שאמרו אמוראים שאשרי מי שלא ראה הוריו מעולם, ע' גמ' קידושין דף ל"א:). ושמענו, (וצ"ע מקורו), שמפני איבוד מצות כיבוד אב ואם לכן יש דיני אבילות י"ב חודש על אב ואם (ולא שלושים יום כמו שבשאר קרובים), וטעון בירור, אבל מסתברא הוא כ"נ. ועלינו לקחת איתנו יסוד זה - שאדם כשמאבד איזה מצוה צריך להרגיש צער גדול מאד עד שכמעט א"א לנשוא. [וע"ע במס"י פ"ז דכתב על איחור המצוה - אין סכנה כסכנתו, דהא אפשר שיפסידנה! וע"ע בגמ' כתו"ס"ב: לענין ר"ח בן חכנאי שלא המתין לרשב"י עד שיגמור השבעת ימי המשתה שלו משום יסוד זה (שכל איחור סכנה הוא, ע' בשיחות מוסר עמ' רפ"ה ושצ"ד), דברים נפלאים הן עד להפליא].

ונראה שבתפלת אתה חוננתנו (במוצאי שבת או מוצאי יו"ט) בשעת אמירת התיבות בין קדש לחול צריך להרגיש צער גדול עד מאד - דשוב אין לו העשה ול"ת דשבת קודש וכל קדושתו - אלא הכח לסבול זאת הוא דכיון שבשעת מעשה מקיים מצוה גדולה דהבדלה (י"א דהוי מה"ת) לכן (כמעט) להיפך שיש לו להיות שמח וטוב לבב, ודו"ק ותשכח הרבה. ואשרי מי שזוכה למה שאומרים בברכת ק"ש דמערב - ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד - דמי שמכיר כי הם חיינו ממילא שמח הוא לעולם ועד.

וע"ע בדברי האורחות צדיקים (סוף שער השמחה) דברים נוראים, וז"ל תפארת הנשמה שתתפאר בתפארת השמחה אשר תשמח ותבהיק זיו יראתה להבהיק יקר הודה, ויערב אור חמדתה ליוצרה באהבה תשוקת חשק תאות עליון, להתעטר עטרת יפי המחשבות הזכות הטהורות, ותהי' נהמת לגדל גיל עליצותה לידידה ידיד עליון, ותתקשר בקשר חבה, ותהי' דורשת וחוקרת אחר המעלות לאור באור החיים. ובעת

אשר היא מתרוממת ומתגדלת ומתגלגלת לדעת קדושת יוצרה ומתדפקת (י"ג מתגעגעת) באמונתה לבוא יתברך, אז היא מתפשטת בחדוש גיל ומרחבת בשמחתה. באותה שעה מתקדשת קדושת קדש הקדשים, ואז מתאווה ונושאת חן לפני מלך מלכי המלכים, ובעת ההיא מתיקרת ומתיפה ומתהדרת בהדרת גאון עז תוקף הדרתה, ואז העליון יסגלנה להצהיר זיוה להכניסה בחדרי זוהר ולצררה בצרור החיים. והרחמן ישימנו מאנשי עבודתו השמחים, עכ"ל. והמבין שואל - מתי נשאוף שאיפות?

(ב) זיו השמיני - מה עלינו ללמוד מתיבת שמיני?

ע' דף הקשר, והיסוד בל מדברי רבינו בחיי לכתב דרמז לדבר לומר שהוא למעלה מדרך הטבע - דמספר שבע מרמז לטבע, ושמיני כוונתה ללמעלה ממנו - וזה המשכן שזכינו להשראת השכינה למעלה מכל אומות העולם, ע"ש. ונראה דחוב קדוש עלינו להודות שאבותינו זכו, וזינו אותנו, שאחרי עבודתם נמצא ביכולתנו להביא השכינה במעשה ידינו, ובכל מקרינו, (ובכל מחשבותינו בכל אתר ואתר, בכל מקום ומקום), וכדברי הרמב"ן בסוף פ' בא. בפרט דאמרו חכמים (ע' באלשיך) ושכנתי בתוכם - בתוכו לא כתוב אלא בתוכם - בתוך כל א' וא' - גם בי שוכן בוראי - וכאן הבן (עליי) שואל - האם הרגשתי וידעתי ששאיפתי היא להגיע להיות מרכבה לשכינה גם אני? (וא' מן הדרכים להגיע טמון בשו"ע או"ח סי' רכב (מרכבה!) ס"ג, ע"ש והבן [הרבה]). וע"ע במשך חכמה על הפסוק (פ' כי תבוא, ששי) תחת אשר לא עבדת וכו' מרב כל, שכוונת התורה ברב כל היא שהראשונים ביארו הגמ' וכו', ואח"כ האחרונים, ועד היום, ואדם מוצא הכל מוכן לפנינו ללמוד בקל - אין רב כל יותר מזה! ע"ש, ועלינו להודות עוד ועוד שהקב"ה נותן וחוזר ונותן.

ולענין נתינה אולי אפשר לנו להביא לכאן דבר נחמד מהיעב"ץ זצ"ל שרואים הקושי שגוי יהא מוכן לתת לאחרים, ויהודי אינו גוי, אלא תמיד מוכן לתת הכל להזולת! והיינו מה שהיעב"ץ הקשה - למה אחשוורוש הסכים להרוג המן וכן נאות לכל אשר ביקשה אסתר מיד כשהיא גילתה לו שהיא יהודי? הרי לכאורה ה' צריך להיות ההיפך! דהא היוא ה' שונא כלל ישראל, ואפי' יותר מהמן הרשע כמב' במדרש! אלא גילה לנו היעב"ץ שטעם שה' שונא את כלל ישראל ה' כיון ששמע מחוזה כוכבים שלו שא' מישראל יירש מלכותו, לכן רצה להרוג כולם כדי למנוע דבר זה, אולם כיון שאינו לפי נימוסי המלכות לעשות כן בעצמו לכן שמח כשהמן הביע רצונו לעשות זאת.

אבל כשאסתר אמרה לו שהיא מכלל ישראל, מיד הבין שבנו הנולד לו ממנה יהודי הוא דהא היחוס הולך אחר האם, וא"כ אין שום חסרון שירש א' מכלל ישראל דהא בנו יירש! ונפסקה כל שנאתו לכלל ישראל, ואדרבה קירבם מאד, עכ"ל, ורואים עד כמה גוי שונא לתת, ולהיפך הוא אצל כל א' מישראל - שרצונו לתת ולתת, אפי' לאלו שאינן כ"כ אנ"ש, וכמעשה שהי' אצל הסאטמר רב זצ"ל ששמעו היושבים בקירבתו שהוא התחנן והתחטא לפני קונו בדמעות שליש עבור המתחדשים והפורקי עול אשר הוא לחם כל ימיו נגדם! וכשאחד התגבר ושאל את רבו פשר הדבר - דהא

שינאו רע כתיב! ענה ואמר - והא יש להם א אידישע נשמה! ונראה דהכל מובן ע"י יסוד גדול שמצאנו בצוואה של בחור א' המיוחד בעם (נסתלק בעש"ק י' אדר תשפ"ג) וז"ל שם, לרדוף השלום, ולהזהר מאוד ממריבה אישית על רקע אידאולוגי (שיטה ודרך חיים), הרי אם ה' עולה רצון מלפני הבורא היית נולד לאותה קהילה, כת, קבוצה, עדה, שאתה נלחם נגדה, האם לא היית אווז או באידאולוגיא שונה. א"כ אנו צריכים לאהוב כל מי שכווננו לשמים, וכמובן לשנוא את מי שחוטא ואין כוונתו לשמים. אמנם ודאי שאין זה סותר עמידה על העקרונות, אך מריבה אישית אינה נכונה, עכ"ל, ודברים נשגבים הם, וברוך שכיווננו, שכך חשבנו כי השנים שפלא הוא שיש כ"כ שנהא - ד' יצילנו! נפלא דבריו עד מאד! ממש ונהפך, הכל חסדי ד' עלינו ועל כל הדורות! אמן.

(ג) האם נתכפר לאלהן על מעשה העגל?
ע' רש"י שנתכפר בקח לך עגל.

(כ) ולכלל ישראל?

משמע מהפסוקים שע"י קרבנות אלו נתכפר גם כלל ישראל, אבל ע' רש"י בפ' כי תשא דכל פרענות שלא תבוא על ישראל, מקצת מהעונש הוא ממעשה העגל, ומשמע דלא נתכפרו ולא לעולם, ד' ישמרניו.

ולפי הכלל שאמרו לנו חז"ל דאין הבן סובל מעוונות אבותיו אא"כ מחזיק מעשיהם בידיו (ברכות ז. שנאמר פוקד עון וכו') נראה דכדאי לנו לחפש אם יש בנו איזה שמץ מהעון העגל - וכגון המדה הגרועה שהי' להם שלא שאלו גדולים (לאהרן וחור) ועשו על דעת עצמם, ר"ל. ועוד דבר אפשר לחשוב שלפעמים גם היום נכשלים בו כמו שהם נכשלו, והוא - נתינת חשיבות לזהב - געלט - (וכדאיאת בקרא ריש פ' דברים) די זהב, לפי דברי רש"י שם בתחילת פ' דברים, מחמת רוב זהב שהי' בידם חטאו. והיו מאלו (שם במעשה עגל) שקיימו בנפשם יש לו מנה רוצה מאתיים (קהלת רבה א' ל"ד) דהחשיבו הכסף עד שהתגבר הרצון להשיג עוד ועוד, וגם יש ברצון זה עניות עצומה דהא מי היותר עני? ההוא שיש לו מאה וחסר לו מאתיים, או מי שיש לו עשר ולא חסר לו אלא עשרים, ופשוט הוא שהעשיר הוא העני באמת), ומתוך עניות זה נכשלו להחשיב הזהב עד שיתאווה תאוה שתבוא להיות משועבדים לגעלט עד שיעבדו וישתחוו לעגל הזהב! - ועלינו להתבונן מי נקי מזה כהיום? אלא (עוד) חוב קדוש לחפש דרכים לעקור החשיבות של כל גשמיות שבעולם, ולרדוף אך ורק אחר רוחניות. וע' בתשו' י"ד לקמן דברים (ומעשים) קילורים עיניים! ולשבר האוזן אפשר להציע ציור חושית - דהנה כששומעים שגביר זה או קהילה זו מחלקים מאה דאלאר לכל הבא - רואים שהציבור באים המונים המונים, ולפעמים דוחפים ואפי' מכים, וכו' - אבל כששומעים שיש שיעור אפי' שיעור חשוב בהלכה או באגדה, לא ראינו בהלה כזאת - והבן.

והנ"ל כלול גם הוא בעבודת חג הפסח - שיסוד החג הוא פשטות - פשטות עם פשטות - קמח ומים - לא יותר - ולכן מובן למה המחיר כ"כ יקר (לפעמים מאה ועשרים דאלאר לק"ג! - כל עשר גרם כחמש שקל!) דהכלל הוא - כל דבר שיקר המציאות (היינו דאינו בנמצא כ"כ) - כגון יהלום או ספיר וכו' מחירן נמי יקר. וזה המציאות במצות - פשטות כזה כמעט אינו בנמצא לכן עולה הון (והאמת היא דאין כאן הוצאות כסף כלל! אפי' פרוטה אחת דהא כל הוצאות שמוציא לכבוד שבת ויו"ט אינן מן החשבון - כלל. וע' באגרת החזו"א [ח"א קפ"ה אות ט"ז וז"ל, אין לקמץ הוצאות המצות ולא לחוס עליהן כלל] [על הוצאות המצות], עש"ה. וא"כ אין להתחשב בהוצאה זו ולא בשאר הוצאת החג - אלא כל כולו - לוו עלי ואני פורע אומר הקב"ה (ביצה ט"ז). ואפי' עדיין נשאר היסוד שדבר של פשטות שוה מליונים! דיקר המציאות היא.

והלימוד צריך להיות לכל השנה - להעדיף הפשטות, לא לתפוס כל המבריק והמכריז (הכרזה עצומה לכל העולם שמשועבד אנו לעוה"ז!), אלא בגדים פשוטים, כובע פשוט. ומי לנו גדול מהח"ח זצ"ל - שאפי'

כשהי' הגדול הדור לא הלך אלא בקאסקעט פשוט! וכן מעיל פשוט! נורא נוראות. וכן כל ביתו הי' א שטיק פשוט – לא הי' לו שום כסא עם משענת, אלא ספסלים פשוטים. ושולחן עץ פשוט, והכל מעיד שבריותיך אנחנו! ולא חשוב אצלנו עלמא דשקרא אלא אך ורק עלמא דקשוט, וכן כל דבר שיכול להביא לזה התכלית – המכוון בבריאה שלנו – ולהשתמש הגשמיות אך ורק עבור הרוחניות – ולא לקחת לעצמו (ולא) כלום, אשרינו שאנחנו עמו, עם מרעיתו. [ע"ע תשו' י"ד (ב) דברים נפלאים בענין זה].

7) למה עגל של אהרן לחטאת, ואיל של העם לחטאת וגם לעולה? (כלי יקר)

ע' בכלי יקר שאהרן לא חטא במחשבה אלא במעשה, ולכן אין חובת עולה עליו, משא"כ העם. ודבר עמוק הוא עד מאד – וחיזוק הוא לנו (ולכל ישראל!) להתגבר על כל מחשבות זרות שלנו, לזכור תמיד היסוד – שגם אני יכול להתגבר! וכן תהי' – אמן. ובפרט לאלו שמחפשים על מה לעשות תשובה בימים אלו של ביאת משיח, ולא נקבל פניו בבושה ובחרפה, ח"ו. אלא להתגבר על כל מחשבות חוץ (וכגון קנאה שהשני קיבל זיווג זה, או ההוא עלה לגדולה, וכו') – בפרט שהקב"ה רואה ללבב – ושם מקום עיקר עבודתו, תמיד. ולחיות תמיד עם ה"ג אני מאמין – צפרט צהעקירי (קודש) קס – אני מאמין צלמונה סלימה סהקצ"ה יודע כל מעשי בני אדם וכל מחשבותם שנאמר וכו' – נורא נוראות – הכל גלוי לפניו – והכל צא צמספט, ועלינו לעלות! וע"ע ברמב"ן ובאוה"ח הק'. [ועוד באוה"ח על הפסוק ויקרב אהרן אל המזבח הטעם דמועיל קרבן בהמה לכפר, דהא אדם כשהוא חוטא בחינה של בהמה הוא, ע"ש דברים נעימים, ועלינו להתחזק להיות איש!].

ה) זה הדבר אשר לוה' תעשו וירא אליכם כבוד ד' – מהו הדבר אשר לוה' (תרגום יונתן)?

ע' בת"י דכתב דהציווי הוא לסלק היצר הרע מלבכם, ועי"ז זוכה להשראת השכינה – כ"כ מתוק, כ"כ געשמאק – נורא נוראות, אשרינו ומה טוב חלקינו.

3) איזה חיזוק יש מזה?

רואים שכל א' יכול לסלק היצר הרע דהא אל"כ לא הי' מצוה לנו כן הקב"ה, דכלל הוא, לא בא הקב"ה בטרונאי עם בריותיו (ע"ז ג). – אלא גם אני יכול! (וכגון לסלק היצר הרע שאומר להאדם לחזור לישון כשיקץ בבוקר, או היצר שאומר לענות להשני דברים חריפים כשמתגבר הכעס, או כל מיני פחדים וחששות שהיצר ממציא, או המחלה הידוע הנקרא נערווען, הכל אני יכול לסלק – הכל!)

ומענין לענין תרגום יונתן – א' מחשובי ירושלם (ר' בע' ר' הי"ו) הראה לנו תרגום יונתן על שיר השירים (פ"ו פסוק ח', ע"ש) שמוכח מתוכו שיש לאדם לילך ממקומו בצידי בהמ"ד להתקרב לאמצע בהמ"ד בשעת ברכת כהנים כדי שיהא פניו שלו נגד פניו של הכהנים ממש, ע"ש. וע"ע בדברי הח"ח בליקוטי הלכות בסוטה (דף מ') דנמי משמע כן. וכן מורה לשון החרדים המובא בבה"ל בריש סי' קכ"ח – פנים כנגד פני הכהנים, וכן ידוע שבריסקער רב זצ"ל הלך ממקומו להיות כנגד הכהנים (ואומרים שבחר כהן א' שיהא כנגדו, וי"ל), וי"ל. ופעם ביקשנו ברכה מהרה"ג ר' מאיר יונה ליבערמאן זצ"ל – תלמיד הח"ח זצ"ל, וענה לנו (מרוב ענוותנותו!) – תכוון בברכת כהנים ויהא לך ברכה! וכן הוא הלכה למעשה! – ע' בבה"ל הנ"ל, ואומרים אנחנו בדרך תברכינו, ונאמר אמן!

ו) איזה לימוד בחינוך יש מהפסוק וימלאו בני אהרן אליו את הדס? (ספורנו)

ע' בספורנו דצוה כן רחמנא כדי שיתחנכו בניו בכהונה במעשה זה. כן נראה, אבל אפשר להוסיף (אם אין חשש של כל המוסיף גורע) שבא לרמוז שיש לאהרן לתת לבניו להביא לו את הדם וכו' כדי שיתחנכו במצות. היינו אפי' בדבר קטן – להביא לו הדם, יש כאן משום חינוך במצות, ועוד חידוש דאיירי בבנים שהיו כבר גדולי עולם! חינוך הוא לעולם!

ומעשה שמסר לנו הגרמ"א שטערן זצ"ל שהגרי"י הערמאן זצ"ל (עליו נכתב הספר הכל לאדון הכל) פעם הקיץ את בנו בקטנותו (הגרנ"ד זצ"ל) באמצע הלילה ואמר – בא בא – והבן לא אָוה לקום אלא להמשיך בשינתו העריבה – והאב משכו בדבריו, שכדאי לו לקום לכמה רגעים – בא תבוא. לבסוף כשקם ללכת, אמר לו אביו – רצוני שתראה איך יהודי צריך לישון

– והביאו לחדר שהגרמ"ב ליבוביץ זצ"ל הי' ישן (דהי' מתארח אצלו כשנסע עבור החזקת ישיבתו והי' בעמ-ריקה), והראהו איך שידיה היו ככפותים אצל ראשו, אחר שראה, אמר לו אביו, עכשיו אתה יכול לחזור לשינתך – חינוך לדורות.

ודבר חשוב עד מאד לקחת הבנים והבנות לגדולי תורה בימי החג – הבנים אצל הגדול, והא"ח והבנות אצל הרבצין (אשת הגדול), ולחנך אותם בכבוד חכמים (ולהודיע להם ג"כ שאשת חבר דינה כחבר – ועומדים בפני!) דכבוד התורה עדיף מכל כבוד בעלמא דיין, ודבר אדיר הוא, וכדאי עד מאד להוציא כסף מלא על זה. ומעשה מאלף חוינו שא' נכנס עם בנו הקטן אצל הגר"ח גריינימאן זצ"ל בא' השנים בחוה"מ פסח, ואמר שהבן ביקש עבור האפיקומן שאביו יכניס אותו אצל הגר"ח זצ"ל בחוה"מ! רואים החינוך שנתחנך אצל בני תורה! לא מבקשים משחק זה או שטות זו – אלא כל שאיפתם הוא להיות בקירבת גדולי תורה. [למעשה ענה ואמר לו הגר"ח זצ"ל מתוך ענוותנותו העצומה – הי' מקח טעות! אהה גדלות ממש, וכל רצונו הי' להביא שמחה לעולם, לשמח בני ק-ל חי!]

3) הכלל הוא דמין זבח (מין צפר) קודם – וא"כ קשה למה הקריבו המנחה קודם השלמים?

כך שאל מו"ר הרה"ג מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי זצ"ל דמין זבח קודם בהקרבה למנחה בכל מקום, והטעם כיון דמנחה אינו מין בשר אלא סולת, ואפי' מנחה שהיא ק"ק, מין זבח (היינו בשר) של שלמים וכו' אפי' שאינו אלא קדשים קלים, קודם לה. וכן הגרמ"ד סאלאווייציק זצ"ל אמר לנו שכבר כמה שנים קשה לו שאלה זו.

ושו"מ בהעמק דבר שהקשה כן, ותירץ, דכאן הי' צריך חינוך ע"י מעשה בידיים (דכתיב ימלא כפו – דמשמע הקומץ, כ"נ). אבל מו"ר זצ"ל וכן הגרמ"ד זצ"ל לא הי' נוחה דעתם בתירוץ, וצ"ע. וא' הציע לתרץ שכאן הי' מנחה של אהרן ואח"כ הי' שלמים של העם, וצריך בירור.

ז) לקמן בפרשת קרח כתיב איש מחתתו – מה שייך לכלן הלימוד משם?

דכאן הי' בחבורה ביחד ושם בפירוד, ע' בסמוך.

ח) מה נלמד מאיש מחתתו?

ע' במדרש כאן שלא נטלו עצה זה מזה. וע' בשיחות מוסר (עמ' ר"ד) שיסוד בחיים ליטול עצה מהשני. וידוע שהאלטער מנאווארדאק זצ"ל הי' שואל אפי' תלמידים צעירים מה דעתם בזה או בזה, וכדכתיב תשועה ברוב יועץ (משלי י"א י"ד, וע' בבהגר"א שם דבר נפלא לתרץ למה לא כתיב תשועה ברוב יועצים – אלא צריך לשמוע מהרבה העצות שלהם ואח"כ צריכים אחד שישמע כל העצות ולהכריע ביני, ונראה דיש לומר שבדרך כלל האחד צריך להיות (דוקא) רבו מובהק דידוע כל הדעות, וידוע כחות נפשו של תלמידו, ועליו לסמוך בכל). והרוצה לעלות שואל את עצמו (בקול רעש גדול, כ"נ) – האם לקחתי לקח וקמתי ועליתי לשאול עוד ועוד?

וע"ע תשו' ב' לעיל שזה גופא חלק מחטא העגל.

ט) למה צרכת כהנים כנסיאות ידים?

אפשר דאז צורת האדם כמו אות ד', לרמוז שהקב"ה בכל ד' רוחות העולם, והוא יברך את הציבור, וצ"ע.

ועי"ל דכאילו נותנין ידיהם על ראש כל א' וא', ונראה דכדאי להרגיש זאת בשעת מעשה, ולדעת שהוא (הכהן הזה שאני עומד פני כנגד פניו, כמו שהבאנו לעיל בתשו' ה' (ב) מהתרגום יונתן וכן שמבואר בבה"ל ריש סימן קכ"ח, ועוד יותר בליקוטי הלכות בסוטה (ל"ח) שיש לעמוד פנים כנגד פנים ממש, ע"ש) הקב"ה מברך אותי! והקב"ה, ע"י הכהן (כ"מ), מברך אותי בפרטיות, ויש לכוון ביותר בברכתו, ולענות אמן בכוונה עצומה. ולזכור בשעת מעשה שעל ידי הברכה שמוציא הכהן מפיו נמצא שהקב"ה מברך אותי – ובפרטיות, וכנ"ל, שוב ושוב אשרינו.

וע' שם בתשו' ה' (ב) שהבאנו עוד דבר שנוגע גם כאן, שפעם ביקשנו ברכה מהגרמ"מ ליבערמאן זצ"ל (תלמיד הח"ח זצ"ל) וענה לנו – ברכה אתה רוצה? תכוון בברכת כהנים ויהי' לך ברכה! וע' במ"ב דמדויק כן, והפלא ופלא הוא.

עוד מביאים שבברכת כהנים ביו"ט אצל הח"ח, בזקנותו, היו אלו שניגשו קרוב להח"ח עד שהכניסו ראשם תחת הטלית למטה מידיה! שיחול הברכה

על ראשם **ממש**! ואנחנו אפשר להרגיש את זה אפי' אם רחוקים ע"י התבוננות שכהן זה מדבר אלי **בפרטיות**! ותע"ב!

י) משמע ברש"י שמהן נחזיק כשלא ירדה השכינה למשכן – איך ניתן להבין שאלה גדול מחזיקי מאחזים?

פשיטא שנתבייש מהבורא עולם שמלא כל הארץ כבודו, הבושה על (כאילו) העבירות שבידו – וזה א' מדרכי התשובה – **בושה מן החטא**. אבל לא מבשר ודם כלל, ופשוט!

[יש לעיין בתיב"ע, וכן בבעה"ט, ורמב"ן בשם תו"כ דראה בקרנות המזבח כקרני העגל ונתבייש מחטא זה, ע"ש א. ונראה כנ"ל דהבושה היתה מלפני ד', ופשוט].

והא דבירך ריב"ז את תלמידיו (ברכות כ"ח:) שיהא להם מורא שמים **כמורא מבשר ודם**, לא אמר כן אלא כדי שירגישו **בחוש** מה זה בושה מהבורא עולם (דכל א' מבין מה זה להתבייש מבני אדם), כן פירש הגר"י (ברא"צ) טורצ'ין שליט"א, ודבר יפה ונאה דרש בפי' הגמ' שם.

ופשיטא שאהרן הכהן הי' עולמות למעלה מכל בושה מבני אדם. וק"ו בן בנו של ק"ו הוא, ומה הרה"ג ר' ישראל סאלאנטער זצ"ל שהגיע להשתוות (שכיבוד ובזיונות) היו שווין אצלו **לגמרי**, בודאי ובודאי אהרן הכהן כן, וא"צ לפנים. ואפי' תלמידי נאווירדאק הצעירים, בני ט"ו – י"ח שנה, **חיפשו** בושות ובזיונות, ושוב א"צ לפנים. ואשרינו שזכינו לגדולים אלו שהראו לנו הדרך לעלות **מכל** הבלי עוה"ז, ובקשתינו שנגיע למעשי אבותינו, אמר. ושוב ראוי להזכיר כאן עדות מו"ר זצ"ל שאמר פעם **שלעולם** לא חשב מה שאחרים חושבים עליו! נפלא עד מאד!

וע"ע בחוה"ל (שער אהבת ד' פרק ו') על א' שמצא איש באמצע יער גדול שהי' שם חיות רעות ולסטים ונחשים ועקרבים, וראה שההוא יושב בשלוה אצל שולחן של בול עץ גדול. ותמה עליו ושאלו – איך אתה לא מפחד להיות במקום סכנה זו? וענהו בפשיטות – **מתבייש אני** מהבורא עולם לפחד מדבר שחוק ממנו. **נורא נוראות**. והפחדן שואל בתמי' – האם פחדתי פחדים או התביישתי לפחד (וממילא) **בטחתי בבוראי**?

יא) מה היתה צרכת משה ואהרן לכלל ישראל? ולמה דוקא צרכה זו?

ע' רש"י – שאמרו **ויהי נועם וכו'** יהי רצון שתשרה שכינה **במעשה ידיכם**. ולכ' דכל עבודת המשכן הי' עבור השראת השכינה והי' לנו לומר שכשיגמור כל הבנין ממילא יבוא השכינה – אלא רואים שאחרי הכל עדיין צריכים תפלה!

ולפי דברי הגר"ש שבדרון זצ"ל שפי' כוונת הפסוק הנ"ל שאנחנו **מתחננין** לפני בורא כל העולמים כל מוצאי שבת מיד בצאתו שיהיו **מעשי ידינו** מתאימים לדרגתינו (**כווננהו**), א"כ הברכה של משה ר' לעם היתה שתעשו כולכם **רצונו ית'** באופן המעולה ביותר כל א' וא' **לפי דרגתו**, ולא פחות – והיא ברכה **נוראה** – דהיינו שיהא עבודתיכם בדיוק רב לפי כחותיכם, כל א' וא' לפי שלו, ושיהא מתאים לדרגת נשמתו, והכל בא על מכונו! [בעצם הענין באמירתינו במוצש"ק ע' בזהר פ' צו שכתבנו בתשו' ח' בשו"ת זה בפי' צו דברים נפלאים].

וכן אנחנו מתפללין שהקידוש השם הנורא והאיום שקידשה הילדה (בת חצי שנה) שושנה רחל ע"ה (בת הרב פנחס אלי' וואלדשיין זצ"ל [נכדת יבל"ח ש"ב ר' צבי גרשון (בן מינא – נא להתפלל שיצא מצרותיו, עוד ועוד ומה שיעלה בתורה ובעבודה ע"י כרה שנגזר עליו וסבל כמה שנים – א"ל לשער א"ל לתאר! ולא מבקשים על אף א' מה שהוא עבר – אצל לדעת שעי' כל קושי וקושי שהקצ"ה רואים שגנאחנו לריכים כדי להגיע לשלימות האנושי שיש טמון בנו להגיע, אם מקבלים צלחה מקבלים שכר למעלה מכל השגות! יישר כח) הי"ו לבית זאקס נכדי הח"ח זצ"ל]) בעיר ירוחם, ובכל ארץ ישראל, (בשנת תשע"ז) ע"י התפילות בדמעות שליש לרפואתה, וכל הנהגות הורי' וזקני' בב' חדשים שהיתה מוטלת בין חיים למוות, וכן הקידוש השם שהי' בבית הרפואה, וכן בכל מקום שהלכו, בין בחיזוק שחזקו את עצמם, ובין החיזוק הנורא שחזקו אחרים **בכל עת ובכל שעה**. וכן הקידוש ד' במסירות הנפש מכל הקהילה דשם עבורה עד שהרופאים וכל אנשי בית הרפואה עמדו משתוממים ובהתפעלות נוראה, וכן להודות על הנסים שהיו במשך החדשים אלו, שראו חסדי ד' בכל יום ובכל עת, והשגחה פרטית בחוש. כל זה יעלה למעלה ויהא לזכותה, ותהא נשמתה צרורה בצרור החיים.

וכן הקידוש ד' שהי' במה שכמה רגעים אחרי קבלת הבשורה הקשה שנסתלקה לשמי מרום הלכו ההורים לכל א' מהעובדים בבית הרפואה שטיפלו בבתם במשך הזמן הנ"ל ומסרו להם יישר כח מעומקא דליבא על כל מה שעשו בב' חדשים הללו, האם יש גיבורי כח גדולים מהם בעולמינו?

וזכו שנתקיים בהם דברי שמעון בן שטח כשהחזיר לגוי האבן טובה שמצא באוון החמור שקנה ממנו (ע' בירושלמי פ"ב ב"מ ריש ה"ה) – דתמהו התלמידים עליו, וענה ואמר – האם כסף וזהב רצוני – **אין רצוני אלא לשמוע בריך אלקא דשמעון בן שטח!** (דלמעשה כן בירך הגוי כשקיבל האבן טובה). [וע"ע במדרש תהלים (ילקוט) פי"ב, ובשו"ע חו"מ סי' רס"ו ריש הסימן]. ובקשתינו שישמעו אך ורק בשורות טובות, וכן לכל משפחתם המפוארה, בתוך שאר כלל ישראל, ונשמע כולנו אך ורק בשורות טובות וישועות גדולות, ונאמר אמר.

[פי' בבקשה שמברכין האבל – **שהמקום ינחם** – נראה דכלול בכוונתה שהקב"ה רוצה שהאבלים ירגישו טוב בין בלבם בין בנשמתם – בידיעה שעשו כל מה דאפשר, ובידיעה ברורה שנשמה זו באה לעולם הזה רק לחצי שנה ולא יותר (בילדה זו, וכן לכל אלו שנפטרו בדמי ימי' כל א' לפי ימיו ושנותיו) **וכבר תיקנה את כל התיקונים שהיו חסרים לה**, ולא היתה צריכה שבעים שנה או מאה ועשרים או יותר כדי לתקן, אלא קידשה ד' באופן נורא בזמן קצר, ועשתה תכליתה בביאתה לעלמא הדין, וחזרה נקי' – בלי שום פגם – נקי' לזכות לזיו השכינה הק', ומלאה הודאה היא כעת להורי' וכל משפחתה על כל מעשיהם שעשו, ובפרט על זה דעשו למעלה מדרך הטבע – **ובקשתה, וכן בקשת כל הנפטרים בצעירותם – שלא יבכו עליהם כלל, אלא ישמחו שעשו רצון קונם בשלימות העבודה עם הפקדון היקר שהבורא ית' שמו וזכרו נתן להם לזמן (קצר)** – דהוא נתן והוא החליט להחזירה אצלו, דכ"כ טייער, כ"כ חשובה לו, עד שאמר שצריך שהיא תהא אצלו תחת כסא כבודו – זה רצון קונה ובודאי רצונה – שירגישו הרגשים טובים ונעימים, ובודאי יעשו הם רצונו ית' ורצונה, וזאת היא כוונת המקום ינחם וכו', כ"נ], והמקום ינחם אותם נחמה שלמה, אמר. ולא נשמע עוד שוד ושבר, אמר. ולימוד לנו מכל הנ"ל לקבל כל קושי, כל נסיון, כל צרה, שלא תבוא, בשמחה!

וע"ע המכתב מהגר"ח גריינמאן זצ"ל להבין **שלא המחלה ממית אלא החטא ממית**. (וזאת למודעא שהבתי רפואה אמרו שקר על טעם מיתת כמה וכמה מתים, שכתבו על פלוני ופלוני ופלוני, וכו', שמת מהמחלה קורונה, והכל הי' שקר וכזב, ד' ירחם עלינו ועל כל ישראל אמר.) [יש לעיין בילקוט לקח טוב בסוף הספר מעשה (נורא) מהגר"ח ויטאל זצ"ל (יארצייט שלו ביום ל' ניסן) א].

וע"ע באב"ע דמפרש הרמת קול כאן ואפשר היא היא, וי"ל. ע"ע בסוף תשו' כ"א לקמן.

יב) וירא העם וירנו וגו' – מה פי' ירנו?

רש"י כתב דהוי כתרגומו, וע"ש דכתב **ושבחו** – והיינו לשון רינה שהוא לשון שבח – דאע"פ שלכאורה לשון שמחה הוא, י"ל דכל שמחה בעלמא דשיקרא שלנו היא כדי לבוא **לשבח הקב"ה**. וכמו דמצינו במאירי מובא בבה"ל הל' מגילה סי' תרצ"ה שכתב – **וז"ל המאירי, חייב אדם וכו' ומ"מ אין אנו מצוין להשתכר ולהפחית עצמינו מתוך השמחה שלא נצטוינו על שמחה של הוללות ושל שטות אלא בשמחה של תענוג שיגיע מתוכה לאהבת ד' ית' והודאה על הנסים, וכו', עכ"ל**. ונפלא הוא להמבין (וממילא) והעושה כדבעי.

וקשה להולמו ועוד יותר קשה לכתבו אבל כיון שמקוים שיהא לתועלת על להבא נספר סיפור לא נעים (בלשון המעטה) – בפורים דמוקפין ערב שבת פ' צו תשע"ט כמה בחורים משיבה חשובה חזרו לשיבה ע"י טעקסי כמה רגעים (מינוט) קודם שקיעה! (אמרו שבעל העגלה הי' גוי...), ויש שעברו, **ר"ל**, על כמה **איסורי דרבנו**, וא' (אם לא יותר) עבר על **איסור דאורייתא**, וכמה וכמה לא קיבלו שבת וביטלו מצות עשה, וכמה לא התפללו מעריב כלל וביטלו מצות ק"ש, ועוד ועוד, וכו'. לתועלת מספרים הדברים האלו ששמענו ממקור מוסמך, והדברים **מחרידים מאד, ויצער השכינה עד לשמים ולמעלה**. וכל העם ישמעו ויראו ולא יזידון עוד. ומקוים שנוכח שהקב"ה ברחמיו יכפר בעד – והרבה תלוי בהקבלה על להבא – שלא יגיעו לכאלו או דומה לדומה, ולא ישתכרו מהיום ואילך

לעולם ועד, ונשמע רק בשורות טובות, אמן. וכן בשנת תשפ"ב כשחל פורים דמוקפים בערב שבת, שוב נכשלו הרבה בדברים שספק כרת וסקילה, וד' יכפר בעד, אמן.

ובבהמשך **לירינו** לעיל, ובפרט עלינו להודות ולהלל ולשבח (בפרט בפסד"ו! **כל בוקר מחדש!**) לעת עתה שעומדים לצאת מכל המצרים וממצרים, **להיות נקיים מכל שמץ גאווה ותאוות**, עד כמה חובה עלינו להודות ולהלל, לשבח ולהגיע לרנה דיצה חדוה **ואהבה** – זכינו (מקוים שזכינו) בעזה"י להיות זהירים **ממשהו** של חמץ, ולליל **מלא** מצוות, והרגש **בחוש** שיוצאים **עתה** ממצרים, ולהכנסת אורחים לרוב, ובס"ד מצות עבור כולם, וברכות וברכת המזון עם בקשת **יעלה ויבוא זכרוננו** – ובדאי ישמע ד' לנו ויתן בלבינו **אהבתו ויראתו, ובטחון בו לכל ימות** השנה **ולכל חיינו**, ונאמר אמן.

ולענין מצות עבור כולם ע' **בהגדה רבה אמונתך** (שבועזרת ד' הרבה אמרו שזכו ליציאה ממצרים **מחדש** ע"י החידושים שמביאים שם **על בטחון ואמונה בחוש** – הכל מתנת חנם מאת המקום ברוך הוא, ומבקשים על העתיד לבוא) [להשיגו ע' בסוף הקונטרס] בשם החת"ס דכשאומרים כל דכפין ייתי ויכול – יודעים אנחנו שיש צד שיבוא **הרבה** אנשים – אלא **בוטחים בד'** שיהא מספיק לכולם מה (שלא) יהא! וכמו כלל ישראל שיצאו **עם בטחון בד'** ועל זה אנחנו אומרים הא לחמא וכו' דאכלנא אבותינו במצרים – לחם **מלא** בטחון! ע"ש.

יג) (א) מה הי' החטא של נדב ואביהוא?

ע' בגמ' (סנה' נ"ב.) ובמדרש (ילקו"ש כאן, ובמדבר רבה כ' כ"ד) שש דרכים להבין דקות העבירה, ולא הי' אלא דק **מן הדק**, דהא גדולי עולם היו, ואפי' יותר גדולים ממה ואהרן כדברי משה רבינו בעצמו, (ע' לקמן תשו"ט"ו) ומחונכים בביתו של אהרן הכהן המרומם מעם, ופשיטא דכל א' הי' עניו ושפל וסבלן, ורצונם **אך ורק** לקדש שם שמים.

[יש במפרשים עוד עשר פירושים או יותר בחטאם! ומובן מזה עד כמה דק מן הדק הי' החטא, Δ].

(ב) ומה עלינו ללמוד מזה?

יש ללמוד לימודים אין סוף **מכל תירוץ ותירוץ** – ובפרט מהא דתירצו דהורו הלכה בפני רבן, וכן מהא דלא נטלו עצה זה מזה, ע' בשיחות מוסר (עמ' ר"ד) באריכות.

ונראה **לדאורי** (כולי האי ואולי – ולא קשור צענא למהרן הכהן קדוש עליון **כלל אלף רמז** לנו) **אפשר** לומר דעיקר הלימוד הוא שאין לאב ואם לסמוך על מה שהילדים (הפקדונות היקרים שהפקיד אצלנו הקב"ה) מקבלים מהחידור, ואפי' לא מהבית, ואפי' **החינוך היותר טוב שבעולם**, אלא **להתפלל** לבורא עולם שישמור עליהם, ושילכו בדרכי ד', תמיד, ושיהא לבם **פתוח** אך ורק לדברי תורה ודברי יראה, ושיהי' להם **אמונת חכמים** וכבוד **גדול** לחכמי התורה, וכח לבטל דעתם **ביטול גמור לדעת הגדולים**, ושיהיו להם חברים טובים להשפיע עליהם תמיד לטובה, ושיבינו מדעם להיבדל **מכל** תענוגי עוה"ז (מרומו בזה הדעה שמתו משום שתויי יין) ולעמוד לפני ד' לשרתו ולעבדו **בשמחה** כל ימי חייו ושיהיו נקיים **מכל** הכלים החדשים – כליל לד' אלקיכם, בלי שום טל. נע **ונד** לא הם ולא זרעם. [רמז לדבר – בזה שנוכח המן במגילה נ"ד פעמים – והמבין יבין]. דהכל תלוי **בתפילה** – **הכל** – ואין עוד מלבדו להצילנו ואת וכל צאצאינו מיצר הרע, מחבר רע, ומשכן רע, ומשטן המשחית (מרומו כהיום **לכל** הכלים החדשים) – ואם **מאמין** במי שאמר והי' העולם, ודאי יעשה הוא כפי **בטחוננו** בו – וכמאמר הכתוב (שאומרים כמה פעמים ביום – בפסד"ו ובתחנון) יהי חסדך ד' עלינו **כאשר** יחלנו לך – הכל כפי מה **שבוטחים** בו – עד כדי כמה מצידנו כן הוא יעשה לנו, אמן.

וא' מסר לנו שהגר"ש רוזנבסקי זצ"ל אמר לאב א' בשם החזו"א שיש להתפלל עבור כל ילד [יילדה] (וכן לנכדים, כן הי' משמע) ביום א' המיוחד לו (בחודש או בשבוע) **ולהשתדל להוריד דמע א' עליו** (או עלי' – לכל בת ובת), ודבר נאה ומתקבל (בשמים, כ"נ) הוא. **האם התחלתי לחשוב על הזולת שואל העולה, וזכיתי לשכוח מכל צרפי, וממילא התחלתי חיים של אושר ושמחה בעדי, ושמתתי גם – והוא העיקר – את בוראי? וכן את כל א' וא' מעמי?**

יד) (א) בקרבי אקדש – איזה חיזוק יש בזה עבור הנכון והמתכוון? (ב) ולמה היתה מיתה בזמן שמחה? (והיסוד לחיים)

(א) שמכירים בחוש איך שהכל בחשבון נפלא. והכל לטובה, ומחזק את **הלב** (הער) לחיות באמונה כל רגע וכל שעה, **אמונה בחוש**. וידיעה ברורה שאין בהשגתנו שאנו משיגי הגוף להשיג חשבונות שמים **כלל וכלל**, ופשוט.

(ב) אע"פ שהקדמנו בחלק א' מתשובה זו, דאין לנו עסק בנסתרות, אפ"ה אפשר לנו ללמוד יסוד בחיים מזה שחנכת המשכן הי' דוקא ע"י מיתת צדיקים. וע' במשך חכמה ובדובנער מגיד ב' דרכים לתרץ, ע"ש היטב. ונראה לומר עוד דרך, **בדרך אפשר**, דהיסוד הוא – דיש כמות של קדושה בעולם, ואין מוסיפים עלי' ואין גורעים ממנה.

וכעין מה דמצינו בשיעור המים בעולם – שאינו משתנה כלל – אלא הכל הולך בסדר נפלא מן הים הגדול עולה בעננים (ע"י השמש – מיליארדין ליטר כל יום, אם לא כל שעה, ע"י השמש שמאדים המים), וע"י חום המשיב הרוח שעושה ד' בתבונה (כדאמרינן בברכות ק"ש דמערב דבזה **משנה** העיתים) מביא המים לכל מקום שבעולם, ואח"כ לאדם להשתמש בהם, ולבסוף הכל חוזר לים, מכל רחיצה, מכל הבישול, מכל השתמשות, מכל הביוב, **כל הנחלים הולכים לים**, ושוב מתאדים בעננים – בלי הפסק, ואין הוספה ואין גרעון כלל – הכל נשאר על כדור הארץ (או באויר שסמוך לכדור הארץ). ומידיעה זו אפשר להבין כן גם בשיעור קדושה בעולם, כ"נ.

ולכן כשעומדת קדושה נוראה לחול על משכן ד' הי' צורך שקדושה אחרת תסתלק מן העולם, שיתפנה מקום לקדושה החדשה, כ"נ, ואע"פ **שצריכים ראוי' לחידוש כזה**, נראה אם אין ראוי' יש זכר ממה שחשבנו פעם לברר דברי חז"ל בסוף ברכות (ויבמות ונדה) שת"ח מרבים שלו' בעולם, שיש כך וכך (שיעור) מחלוקות בעולם, וכל מחלוקת (לשם שמים, ופשוט) בתוך בית המדרש גורמת (ע"י שממעטת את השיעור) **שלא יהא** מחלוקות בבתי ישראל, ושוב מצאנו יסוד זה בדרשות החת"ס על פ' זכור (עמ' קפ"ג) ע"ש דברים נפלאים בדברי חז"ל עה"פ **הקול קול יעקב** וכו', וב"ש. וכמו כן בעניינינו, כ"נ, וצ"ע.

ומובן לפי ההנחה הנ"ל דברי חז"ל (קידושין ע"ב:) שיום שמת רבי נולד רב יהודא, וכו'. וכמו כן מובן ההסבר של הטעלזער רב זצ"ל בטעם אמירת קדיש על הנפטר – דכשנפטר א' מכלל ישראל נתהווה **חלל בעולם** – דחיוו של שומר תו"מ מציאות של קידוש ד' היא, וכשנפטר חסר קדושה זו בעולם – לכן מבקשים יתגדל ויתקדש שמי' רבה (עכשיו במקום אחר) – ולא שיש איזה ספק אם יתמלא או לאו (דכן הי' אפשר לטעות בהבנת בקשה זו), אלא **ודאי** שיתמלא, שבודאי יתברך שמו הגדול ובודאי ימלוך הקב"ה עוד ועוד, אלא מבקשים שיהא **במהרה** – **בעגלא** (במהרה), **ובזמן קריב** (בזמן קרוב). וע' בנפה"ח שער א' בענין עניי' שלנו – **יהא שמי' רבה וכו' לעולם** (דכתב שזה רמז לעולם **האצילות**) **ולעולמי** (רמז לעולם **הבריאה** וגם עולם **היצירה**, דל'כככ רבים הוא) ואח"כ אומרים **ולעולמיא** (רמז לעולם **העשיי'**, ע"ש) וכתב שכוונה זו יסוד בתשובה! והבה"ח ביותר ח"ק נ"י הסביר דכיון דכל חטא נגע והרס **בכל העולמות**, ר"ל, והי' גדר של חילול ד', לכן התקון הוא לבקש שיתקדש שמו **בכל העולמות**, ויפה פירש ונאה דורש עד מאד, וברכתנו שיעלה עוד ועוד בתורה ובדרך בישראל סבא, אמן. [ויש לדייק מדברי **השערי תשובה בשו"ע** סי' נ"ו סק"א דכתב דאין לעבור לפני מי שאומר קדיש **כמו** שאין לעבור לפני המתפלל שמו"ע – ונראה טעמו דיש כאן **כעין שמו"ע** – דתפלה נוראה היא לד' – ומובן חומר הענין לענות **אמן** – ולכוון בעניי' זו – **דצורך גדול הוא** (בקשה זו) בעולם שלנו, והמכוון זוכה לשכר הרבה. ועוד מובן דברי המחבר בסי' נ"ו ס"ה דפוסע ג' פסיעות בסוף קדיש, ומשמע בסי' קכ"ג סק"ג במ"ב דדינם **כמו** הפסיעות בסוף שמו"ע לכל דבר, ע"ש. ונפ"מ בזה שיש להרגיש בפסיעות אלו **שהולך מלפני ד' ית'**, ובכריעות לשמאל (ימין ד') ולימין (לשמאל ד') ולפניו (לפני ד') **שמשתחוה לפניו ממש**, ונפלא הוא.

ובענין פסיעות הללו בספר יסוד ושורש העבודה דאם המתפלל אינו מרגיש שהוא פוסע מלפני ד' בסוף שמו"ע הי' מוטב **שלא התפלל כלל**, ע' בפנים. וא"כ ה"ה באמירת קדיש, כ"נ, וי"ל.

וטעם הקדיש בין פסד"ו לברכו מביאים מהמקובלים דבא כדי לעלות מעולם **היצירה** לעולם **הבריאה**, (ובשמו"ע עולים לעולם **האצילות** – ואפשר משום הא יש שאומרים **צור ישראל! קומה בעזרת ישראל וכו'** בקול רם [מאד], שצריכים דחיפה גדולה כדי לצאת מעולם הבריאה להגיע

לעולם העליון הנקרא **אצילות**, ונורא ואיום הוא לכל המבין דבר מתוך דבר, כ"נ), דשוב צריך להוסיף קדושה על קדושתו, ולכן מבקשים שנוכה לקדושה החדשה הבעל"ט, ונאמר **אמן**. [וע"ע בב"ח ריש סי' נ"ה, וז"ל, לפי שהפסיק בספור שבחיו ויתחיל בק"ש וברכות' תקנו להקדישו ית' באמירת הקדיש, עכ"ל. ונראה דגם זה על דרך הנ"ל, וי"ל]. ואפשר לומר דזה הטעם שכשנולד בן זכר במשפחה שבאותה שנה, לא עלינו, נפטר אב (או אם, כ"נ) מובא בספרים **שנתרפא כל המשפחה**, דעד שיוולד יש חסרון דקדושה במשפחה זו וכחולי דמי, וכשנולד בן (וחוב להודות ולהלל) בא **קדושה חדשה** (ע' תשו' ט"ז מה טמון בכל בן ובת) בישראל, ודו"ק.

ועדיין צריכים ראי' ליסוד הנ"ל.

ובדיבורינו עם א' מבני עליי' של הדור שזכינו ללמוד איתו באותו כולל בכמ"מ (ר' יהודה א' הי"ו) מצאנו עוד דרך שיותר קל להבין, ועל דרך הנ"ל, אלא שהקדושה שהי' שורה על הגדול שבעם ישראל (וכמו שאמר משה ר' ע"ה שהוא ידע שצריך למות **הגדול שבבישראל** ולא ידע אם זה הוא בעצמו או אהרן הכהן) צריכים להשתמש, כביכול, כדי שימלא המקדש עם קדושה, שיהא מקום מוכן **להשראת השכינה**, שכמו שאמרו חז"ל (ע' באלשיך) **ששכנתי בתוכם** – בתוך כל א' וא' מישראל! ומי שיותר **קדוש יש יותר קדושה**, וממילא יש יותר השראת השכינה, וע"י שהוא יעלה שמימה יחול קדושתו (שמשאיר בעולם הזה) על המשכן ויגמור המלאכה, כ"נ בעזרת ד' ית', ואע"ג שאנחנו נוגעים בדבר, נראה דיש כאן **אמת** על אמיתו, ומחכים להערות.

ומצאנו בדפים שמפיצים תורת הרב אביגדור מיללער זצ"ל שהוא ביאר שהי' צריך להיות **אבילות** בשעת **שמחה גדולה** כדי ללמד שכך הוא דרך העולם הזה – היינו להראות לנו **דאין שמחה שלימה בעלמא דשקרא שלנו**, וממילא לחזק לבבות, דאם יש איזה שמחה ובתוכה יש כמה דברים של עגמת נפש יש לקבל **הכל באהבה**, דכן הוא דרכי שמים בעולם הזה, והכל כדי להציל אותנו מלחשוב שעולם הזה הוא מקום (קביעות) שלנו – אלא מקום של יהודי **אך ורק** בעולם הנצחי, ועוה"ז אינו אלא פרוזדור – **עראי**, וימי ביניים!

וע' בשטמ"ק ברכות י"ז. דיש דרך להגיע לעלמא דנפשות עוד בחיי חיותו – **ע"י תורה ויראה וכו'**, ע"ש.

ומעשה נורא מספרים על אשת הגאון ר' אברהם אחי הגר"א זצ"ל שגר בקיידאן, והגר"א ביקש שיבוא לגור בוויילנא כדי ללמוד עמו בחברותא, וענה ר' אברהם זצ"ל שצריך לשאול את אשתו אם מסכימה לזה. והיא לא הסכימה, וכששאלו אותה למה למנוע דבר גדול כזה להיות בצל הגר"א! ענתה שהי' להם בית מרווח בקיידאן, ושנה א' לא הי' להשיג אתרוג אלא בהון עתק, והיא הציעה (או הסכימה) שימכרו את ביתם ויקנו בית קטן, ועם ההפרש יקנו אתרוג, וכן עשו. ועתה כל פעם שהיא עוברת על הבית שמכרו יש לה שמחה על מה שעשו עבור **מצות ד'!**

וא' שאל על מעשה זו - דהאם עבור שמחה זו יפסיד בעלה מחברותא כזה? והרה"ג ר' בן ציון פלמן זצ"ל ענה שיש עוד **מעשה** – שהשאגת ארי' בא פעם לוויילנא, וכשהגר"א ראהו מיד התחיל לפלפל עמו בתורת ד' לכמה שעות. והי' ערב שבת והגר"א ביקש מהשאגת ארי' שיאכל אצלו בשבת.

הש"א הסכים אבל אמר שבתנאי שאשתו של הגר"א וכל הנשים לא ישבו באותו חדר בשעת הסעודה, דגדר גדר להתרחק מנשים כל מה דאפשר, בפרט בזמן שהלך בגלות.

הגר"א אמר שצריך לשאול רשות מאשתו. למעשה היא לא הסכימה – שאמרה שכל השבוע הגר"א ספון בחדרו ואינו רואהו – רק בשבת קודש זוכה היא לראותו, ולכן א"א לה לוותר על הנאה זו.

וההוא (ששאל כנ"ל) אמר איך תירץ הרב בעוד **מעשה** – עתה יש ב' תמיהות – והאם עבור הנאה זו היא תבטל בעלה מהלימוד עם השאגת ארי'??

הגר"ב צ"ל חשב וחשב עד שהסמיק מאד, ובפתע פתאום חזר לקדומות עם פנים צהובות – וענה ואמר – ההנאה של אשת ר' אברהם ושל אשת הגר"א לא היו הנאה מהאי עלמא אלא **הנאה מעלמא דקשוט**, ועל הנאות כאלו אין אדם מחויב לוותר כלל, **ושלוי' על ישראל**. והלואי שנגיע לקרסולי', ונאמר אמן!

עוד **מעשה מאלפת** ומלא הוד – שהבחור המקדש שם שמים ומחייב עניים **וכל העם!** ואפי' בעלי יסורים נוראים (מחייבן בשמחת החיים!) והוא הסגי נהור הבה"ח ירחמיאל נ"י שלמד כמה שנים ביישיבת מיר, ומלא הוא **בזריזות ובאהבת הזולת! ובשמחת החיים נפלאה**, והשפיע על **כל הישיבה!** (ומשנת תשפ"ב נמצא בעמריקה) – שפעם א' מחשובי הישיבה שליט"א הזמין אותו לסעודת שבת, הוא שאל בחזרה – האם יהיו הנשים בקירבת מקום להאנשים, וכשהוא, בעו"ה (כ"נ) ענה שכן, אז הבחור העולה ביקש סליחה ומחילה אבל אינו יכול לבוא, וכשהוא החשוב שאלו – והא אינך רואה אותם, ענה שמרגישים, ונורא הלימוד, וזוכה **לטהרה המחנה ועלי' תמידית**, אמן.

וע"ע בגמ' תענית (כ"ה). **מעשה** דאשת ר' חנינא בן דוסא, ובמד"ר שמות סוף פ' **פקודי** במעשה דאשת ר' שמעון בן חלפתא ומוכן הכל, כ"נ. ולפי"ז מי שחיי עם ההשקפה שעולם הזה אינו אלא **עולם החולף**, והעיקר הוא **עוה"ב** אינו מרגיש הצער של דברי עלמא דשקרא כלל, דבין כה כן הוא דרך העולם כאן, ואינו חשוב ואין נפ"מ בעיניו אם כך או כך, דאינו אלא כמשחק ילדים **כל הגשמיים**, כל הקשור לחומר, וחי הוא בדרגה עילאה (וכל א' לפי דרגה שלו, וא"צ דרגות גבוהות, אלא כל חלק וחלק (שנופל בחלקו בחיים) דמבטל כעפרא דארעא זוכה לעלות מעלה עד דעולה גבוהה גבוהה מדרך הטבע וממילא משיג השגות חדשות בהתקרבות אל ד' לראות **בחוש** שהכל **לטובה**), וזוכה **לשמחת החיים** (בפרט שמחה **בחלקו**) בלא הפסק!

ואומרים שאמר אדם חשוב שליט"א כשסבל הרבה צרות (מיתת ילדיו, חולי, וכו') דכששאלוהו איך הוא לא נשבר ונדכה אלא צהלה על פניו תמיד ומשמח אלקים ואנשים - ענה ואמר שהוא כבר **אחר יאוש!** וכשתמהו השומעים על דיבור כזה מאיש כמותו, הסביר דבריו – אני כבר **נתייאשתי מעולם הזה**, וחי אני כבר בעלמא דקשוט!

וא' מהמעלות של או"מ הכ"מ (וחוב על כל בן למצוא מעלות על מעלות בהוריו – כל יום, דאל"כ **חסר הרבה** במצות כאו"א כידוע) והיא - שאע"פ שנפטר אביו בצעירותו, ואח"כ אחותו, ובן אחד כשהי' ילד, ואשתו בדמי ימי', ואחיו, ואחרי כחמישים שנות נישואין עם זיווג שני שלו שהיתה לו יד ימין בכל מצב ועזרה לו בלא שיעור (היתה עשרים שנה צעירה ממנו) נפטרה בהושענא רבה תשפ"ד, הכל, הכל הוא קיבל הכל בדממה, והצדיק **עליו דיני שמים**, והי' בכחות אדירים, והכל כנ"ל. וברכתנו לכל משפחתו שלא נדע שום צרה, שום קושי, שום דבר רע, אלא אך ורק **שטייגן בתורה ובמצות**, ובבריאות, ורק בשורות טובות וישועות תמיד, אמן.

עוד רגע קט בענין להוציא הון על אתרוג, מעשה ידענו על הרה"ג ר' נחום בערגמאן זצ"ל מהמקורבין של הגרי"ז זצ"ל ששנה א' אחר נישואיו לא מצאו אתרוג מהודר אלא במחיר גבוה – לא פחות מכל הכסף חלוקה בכולל לחודש שלם! שאל את אשתו תחי' האם היא מסכימה לגלגל ברעב לחודש שלם (בימים אלו לפני כשבעים שנה לא היו גמח"ם לרוב ואם לא הי' כסף לא הי' לחם! דלא הי' כסף!) והסכימה **בשמחה**. והי' **שמחה עצומה** בשמים ובארץ! ומשנה זו ואילך זכה כל שנה ושנה לאתרוגים (לשון רבים) **מהודרים** עד מאד, ולימוד גדול הוא לנו. [וזכה שכמה תלמידים נטעו פרדסים בעמ-ריקה, ועי"ז הי' לו בשפע גם בשמיטה!].

טו) וידוס אהבן – האס קודס לזיכר ש'עכסין נדס?

ע' ברמב"ן שהי' **בוכה בקול** עד אז – ורואים מה זה ניוחם אבליים, שאומרים לאבל (כאן היינו משה ר' כשאמר לאהרן הכהן) **בקרובי אקדש** – היינו שהם היו גדולים ממנו, **ועל ידם** ירדה הקדושה על המשכן, שכך הוא בגזרת עליון – **הכל ברא לכבודו** - והכל כדי לקדש שם שמים, מיד נרגע. וצ"ל דאע"פ שידע אהרן בידיעה ברורה בלי שום צל ספק, שהכל מן השמים, והכל לטובה, עדיין אינו דומה לידיעה של עצמו לשמיעה מאחרים. וכן משמע מהגמ' בב"ק ל"ח: שאמר עולא לרב שמואל בר יהודא כשנפטרה בתו שאם דבר טוב הי' עומד לצאת מבתך לא היתה נפטרה – ובזה ניחמו – בגילוי דרכי שמים, ודו"ק, וכנ"ל דאע"פ שהוא ידע בעצמו יסוד זה, אבל דיבורים של אחרים מיישבים דעתו של אדם. וע' בגמ' כתו' דף י"ז: ובעין משפט שם שמציין לדברי הרמב"ם בפ"ו דעות ה"א דכתב, וז"ל, **דרך ברייתו של אדם** להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחבריו (א"ה – יש לדייק דיש ב' סוגים כאן, וצ"ע) ונוהג כמנהג אנשי מדינתו וכו', עכ"ל. והמקור לדבריו ציין העין משפט למה שאמרו חז"ל שם **דלעולם תהא דעת של אדם מעורב עם הבריות**. והיינו לא פירש

שזה ציווי (וכמו שלומדים הרבה ע' במס"י פ"ה ובפי"ד ועוד) אלא זה **מציאות**, והיינו דאדם מושפע ממה שאחרים אומרים לו, ולכן כשחבירו אומר לו שיש לו כלה נאה הוא מאמין לו באמונה שלימה! ומתנהג אחרת מחמתו! וכמו כן כאן, להבדיל (לכ' כן צ"ל) בניחום אבלים, ודו"ק. ואע"פ שאמרו חז"ל (ברכות ו'): ששכר **ניחום** אבלים (ניתן עבור) **השתיקה** – י"ל דאחרי ששותקים לזמן מה אז אפשר לנחם – דקודם לכן צריכים **להתבונן באבידה, ולראות** הצער שבלב האבל, **ולהרגיש** שזה צער שלכם, עד שקרוב לדמעות, ורק אח"כ לנחם, ועיקר השכר הוא על **ההתבוננות** ועל הנושא בעול עם חבירו, כ"נ.

נו) מי הי' יותר גדול – משה ואהרן או נדב ואביהוא?

משמע נדב ואביהוא ע' ברש"י, וצ"ע הבנת הדבר, אלא בהדי כבשי דרחמנא למה לך (ע' גמ' ברכות דף י. סה"ע) – חשבונות שמים אין לנו עסק בהן, כדאמר הכתוב כי לא מחשבותי מחשבותיכם וכו' נאום ד'. אבל לימוד גדול יש כאן, דאין לתלות שום דבר לפי מה שעיינינו רואות, וכדכתיב לא תתורו וכו' אחרי עיניכם, אלא למצוא הטוב בכל אדם. ולזכור תמיד שטמון בכל א' וא' אוצרות של טוהר וגדלות וקדושה וקירבת ד' עד אין חקר, ולכבד כל א' וא' בכבוד מלכים, ולדבר נאה זכינו כאן. [בפרט בימים של ספירת העומר שנתחייבנו לנהוג בכבוד הזולת ביתר עז וביתר שאת, ושואל כל נבון שהוא חזק בדעותיו, כשהוא נמצא בסכנה גדולה שבעוד רגע קט יפלוט איזה דיבורים, ועל ידם יפסול גדול זה או זה – שואל מקודם – האם כיבדתי כולם, ונתכבדתי? דכל שאינו עושה כן טועה בדבר משנה הוא (במשנה א' פ"ד אבות, ע"ש). ועוד טועה בדברי חז"ל שאמרו כל הפוסל במומו פוסל (גמ' קידושין ע.)].

יז) למה אכל חסור נתספורת?

יש שהסבירו דהתספורת משמחת את האדם, וא"כ אפשר שאסרו משום שמחה, ועוד י"ל שהוא כדי להראות שאין לו עסק עם עצמו אלא כל מחשבותיו איך להעלות נשמת הנפטר. (ובספירה מרגישים את זה כל יום בהאיסור להסתפר כמעט ב' חדשים!)

ועוד כדי שלא להסיח דעתו מן האבלות, כ"נ, וע' בהל' אבלות שזה הטעם שאין לאבל לקחת ילד על ברכיו בימי השבעה, וכמו כן כל קלות ראש, ודו"ק. ולא נדע מכל זה ובלע המוות לנצח, אמן סלה.

וזכור אזכור איך ר' זאב שליפשיטין צ"ל (יארצייט שלו חל בכ"ב אדר) כשישב שבעה על אמו ע"ה לא הסיח דעתו כל השבעה ימים מלחפש ולספר שבחים אחר שבחים עלי' באופן יוצא מן הכלל, והי' קידוש ד' נורא, ותנצב"ה. עוד מעשה לע"נ שפעם (הי' בליל שבועות) כשהי' באמצע שנת אבילות על אמו, הטריח את עצמו, טירחא אחר טירחא, למצוא איזה מנין שהוא יכול להגיד הקדיש לבד, וכדעת המ"ב (כ"מ) והחזו"א, ולבסוף מצא מנין של כמה מאות מתפללים והי' קדיש שעל ידו נדנדה קירות בית המדרש! כיבוד אם בשלימות העבודה. [ועלינו לקחת מוסר לכבוד את ההורים כבוד מלכים בחייהם! ואפי' אם יכלול טירחא אחר טירחא, שעות אחר שעות, אבע"ר כיבוד אב ואם! חמורה שבחמורות!]

יח) ואחיקם וכו' יכבו את הקרפה אשר שרף ד' – איזה לימוד יש כאן?

ע' רש"י שצרת ת"ח מוטלת על הכל להתאבל בה. (שלא נדע).

ועוד מצלצלים באזנינו דברי ההספד של הגר"ן פארצאווטש צ"ל על חותנו הגר"ח שמואלביץ צ"ל שהביא פסוק זה והסבירו, וחזר עליו כמה וכמה פעמים עד שהגיעו כל השומעים לידי בכי' מרוב צער על ששרף ד'.

יט) האם תפלה אינה עושה אלא מחלה?

בהא דכתב רש"י דתפילה עושה מחצה, משמע רק מחצה בלבד, אבל אפשר לומר לכה"פ מחצה, וצ"ע. וחזוק הוא לנו, מה שלא (או כן) יהא! והמתפלל ומתחטא כבן לפני אביו שבשמים שואל את עצמו – האם האמנתי כי אדבר בתפילתי באזני בוראי? (ונראה שטעם שתפלה בלחש – דוקא – דכל המתפלל מדבר לתוך אזנו של הקב"ה – ופשיטא שאין להגבי' קולו, והמרגיש כן זוכה לדברים הרבה).

כ) האם כעסו של משה הי' יאוש?

אע"פ שאין ילוד אשה יכול לומר כלום על משה רבינו ע"ה קדוש עליון, והכל הי' עם חשדון נורא, נורא ממך, אפי"ה מפטות לשון רש"י משמע שלא, וצ"ע. ג. ופשיטא ופשיטא דהי' דק שבדק שבדק, אפי"ה סבל מחמתו, וצ"ע, ג. ונראה שרק עבור לימוד לנו עד כמה גרוע כל כעס קרה זאת, ודו"ק.

כא) מה עונשו של הכועס?

אמרו חז"ל (קידושין מ: סה"ע, וע' בטור בהל' הבדלה ממעשה שהי' בא' שכעס על אשתו ונשפכו מים שהיו יכולים לרפאותו, רואים כמה מאבדים מכל כעס וכעס, ישועות על ישועות, והון עתק! ופחד הוא) דלרגזן לא עלתה בידו אלא רגזנותא (קיד' שם) ועוד דמאבד צלם אלקים שלו, ר"ל. (ע' ספר אורח אפים באריכות, ושאסור להסתכל בפניו של הכועס עד שיעשה תשובה, ע"ש עוד ועוד).

והמלא ריתחא דאורייתא עד שלפעמים שופך לחוץ שואל את עצמו – האם למדתי ספר אורח אפים פעם או פעמים או שלש? [דאע"פ שאמרו חז"ל (תענית ד.) ואמר רבא האי צורבא מרבנן דרתח (כעס) אורייתא הוא דקא מרתחא לי' – וכאילו אין טענה עליו אם יכעוס, אבל מסיים הגמ' אמר רבינא אפי"ה מיבעי לי' לאיניש למילף נפשי' בניחותא – נמצא שאין היתר, ואכמ"ל].

ולענין להזהר לא להסתכל בפניו של הכועס – ואפי' אח"כ יש לזהר (כמבואר בספר אורח אפים), הראו לנו א' מחשובי ישיבת מיר (הבה"ח שלמה ד' נ"י) דברי היערות דבש בדורש י"ב (הספד) דיש תועלת לראות חכמים כיון דאור השכינה שורה עליהם, וזה משפיע על המסתכל בפניו! וכדמצינו בגמ' (ערוכין י"ג:): וז"ל, שאמר רבי האי דמחזנדא מחבראי דחזית' לר' מאיר מאחורי' ואילו חזית' מקמי' הוה מהדדנא טפי דכתיב (ישעי' ל') והיו עיניך רואות את מוריך, ע"כ הגמ', וע"ש ביערות דבש שיש עוד תועלת שהרב יראה אותך! וכדאמרו (צ"ע מקומו) ראייתו של ת"ח ברכה, ע"ש היטב דדברים נאים הם עד מאד – בפרט שזכינו בחוה"מ פסח תשפ"א לראות פני כמה וכמה גדולי עולם שליט"א, ומודים על העבר (שנגרם ע"י הבה"ח א"ז ע' נ"י בעיקרו), ומבקשים על העתיד לבוא, ובשורות טובות לכולם! ובאותו סיבוב בירושלם לבקר אצל כמה גדולים הי' מעשה נורא של בטחון – שהגענו אצל ביתו של א' מיקירי ירושלם שליט"א, מהת"ח המופלגים שבדור, שעלה מן הגולה ונעשה חתנא דבי נשיאה, ובא בימים וכן ינובון בשיבה לאורך ימים, אמר ב"ב שהוא לא יכול לקבל אותנו כעת, ירדנו למטה וציפינו לנס, ובאותו רגע בא א' מהנכדים הגדול, לשם, וכששאלנו את פיו אם אפשר ליכנס בכל זאת, הוא עלה לשאול, וירד ואמר שא"א כעת. הי' כבר מאוחר בלילה וחשבנו להמשיך בסיבוב שלנו לעוד מקומות של יראת שמים אך לפתע פתאום א' מן החבריא שהי' עמנו (הבה"ח דוד נ"י שזכה מיד אח"כ לזיווג הגון, ונראה דהכל ע"י בטחונו החזק!) אמר – נעלה ונצליח! אמר כן עם בטחון מלאה! חשבנו אם יש בטחון יש הכל! עלינו ונקשנו, פתחו הדלת ואמרו שוב שא"א ליכנס, לא הלכנו אלא עמדנו עם בטחון, ובפתע פתאום (מדה כנגד מדה לטובה!) בא א' מבני הבית ואמר שאולי כאשר הגדול יעבור מחדר א' לשני בדרכו לילך לישון, ויעבור מול הדלת (איפה שעמדנו), אולי יהא צד שאפשר ליכנס – חכינו, וכך הוה כשעבר קיבלנו רשות ליכנס, ושאלנו כמה שאלות, וביקשנו ברכה, ובירך אותנו ברכה עצומה, ויצאנו בשמחה גדולה עם רווחים גדולים בלא שיעור! ובפרט החיזוק בבטחון – לעולם ועד! אין יאוש אין יאוש אין יאוש בעולם!

ולענין אין יאוש יש עוד מעשה מאלפת, מעשה שכמעט א"א להאמין, ממעשה זה קיבלנו חיזוק לכל החיים. היינו במקום שמדפיסים קונטרסים אלו ועסקנו באיזה הגהות אחרונות, וא' הדפיס אז דבר משלו, והוא הדליק המאשין והתחיל להדפיס והלך לדרכו עד שיגמור כל האלף קאפי"ס שצריך. באמצע נתקע המאשין. הי' שם בחור א' (יז"ו) שעסק בהכנות הדבר שהוא צריך להדפיס, ובעה"ב לא הי' שם בעת ההיא. הבחור הנ"ל ניגש ותיקן התקלה (בלא שום חיוב מצידו – אלא עולם חסד יבנה!), והדליק שוב המאשין. לאחמ"כ מיד נתקע שוב. הבחור ניגש ותיקן וכו'. ושוב נתקע, ושוב תיקן. ושוב נתקע ושוב תיקן, ושוב נתקע על הטירחא (יתירה שאין כמוה – דכל פעם זה עסק שלם לסדר ולהתחיל בחזרה!).

אבל הבחור החשוב ביותר נ"י (שכתבנו אז – בשנת תשפ"ב – שבטוחים אנחנו שיקבל זיווגו בקרוב – ולמעשה זמן קצר אחרי זה השיג את שלו בנסים גלויים!) לא אמר נואש! אלא ניסה שוב, ושוב נתקע, ועדיין עמד הוא איתן, וחזק את עצמו במדת הבטחון (וכל העולם, כן נראה פשוט), וניגש שוב, ומה נורא ומה איום ויפה שהתחיל לעבוד ולעבוד ולעבוד!

למדנו לקח טוב, לקח שוה מיליארד'ן – **אין יאוש בעולם** – יש בורא עולם בעולם! **והוא כל יכול ויכול הכל!** [וע"ע **ציאלקייט** סל פעטער צזרהס צל ניסן!]

כז) למה כהן גדול מותר בעבודה במקדש כשהוא חבל (ולא כהן הדיוט)?

אפשר דהוא למעלה מטבע העולם, (ע' בספר החינוך כאן), ודבר נפלא הוא, לראות עד היכן ילוד אשה יכול להגי

כג) איזה מוסר השכל יש ללמוד מויטב צעניו?

ע' שיחות מוסר (עמ' ר"כ, רס"ה) דהודה משה ר' על טעותו אע"פ שהי' יכול להצדיק עצמו, בפרט דהי' לו לחשוב חשבון נכון לתרץ למה שישנה בדיבורו, וצד שהי' חייב לעשות כן, והוא, דכיון דכל התורה ניתנה על ידו, אם כלל ישראל יראו שיש לו טעותים יגרום ספקות בכל המסורה. והוא ביטל חשבון זה ביטול גמור – דאין לנו אלא האמת על אמיתו.

וקבלה בידנו מהגר"ח גריינימאן זצ"ל **שגוטער רב הוא מי שיכול לומר איני יודע!** [ואל תחשוב שזה דבר פשיטא לומר כן על דבר שאינו ברור לאדם – דיש להרבה רבנים מאה וחמישים דרכים לטהר את (כעין) השרץ (ע' גמ' עירובין דף י"ג:), ולתרץ דיבורם, כך נסינו וראינו – ואין להאמין עדותינו אלא תבדוק בעצמך ותראה].

ועוד ראי' לדבר עד כמה קשה הוא להיות רב אמיתי – וכנ"ל מהא דאמרו חז"ל בפרקי אבות (פ"ה מ"ה) איזהו חכם – שיאמר על מה שלא שמע **לא שמעתי** – רואים שלא דבר קל הוא לומר **איני יודע**, והבן הרבה, שאין כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, ויזכור תמיד שאם הרב טועה, השואל חייב החטאת (כגון באיסורי שבת וכדו') ולא הרב! (ע' סי' תצ"ו סק"ב במ"ב).

ועוד רמז לדבר מה דאמרו חז"ל (ברכות דף ד.) למד לשונך לומר **איני יודע**, ע"ש, דמשמע דצריך התלמודות גדולה על זה, ודו"ק. ותפילתינו שנזכה שכל דעותינו יהי' לפי דעת תורה תמיד.

ונראה מהגמ' הנ"ל דאמרו שאין לאדם לומר נגע נראה לי אלא פנגע, רמזו כאן **למנוגע** כדי לאמר לו שהנגע בא עליו מפני שעד עתה הי' לו גסות רוח, (דזה א' מן הדברים שגורם צרעת, ע' גמ' ערכין ט"ו.) דנהג איש כמוהו לומר על (כמעט) כל דבר – אני יודע זה או זה בבירור! (וכמו אלו שטועין ואומרים – הרב אמר כך או כך! אני שמעתי **בעצמי**! ולא יודעים שאדם טועה **(כמעט תמיד)** במה ששומע או רואה, דעינו הטעות ושכלו מטעהו. אלא בשביל עצמו ינהג כמו שהבין (וגם זה לא פשוט דלפעמים צריך לשאול שוב, אא"כ הוא סובל [אפי' במקצת] מנערווין, דכגון זה צריך לקבל ולעשות בלי לפקפק שוב כלל, ע' בשו"ת שער מציון על הל' פורים בארוכה), אבל למסור לאחרים **אסור**. ויש לזהר מלומר **שהרב אמר כן אלא (לכה"פ [וגם בזה לא כדאי לומר שם הרב בדר"כ])** אני הבנתי מאיזה רב (ובלי להזכיר שמו וכנ"ל) כך או כך – ועולם אחר הוא. ולענין כללית לומר דברים בשם רב זה או זה – דבר בדוק ומנוסה שהרבנים (הראויין לקרותן רב) לא ניחא להו כלל שיאמר **שום דבר בשמם**. וכל רב שומע (כמעט כל יום) דברים שאומרים בשמו, ויודע הוא **שלא היו דברים מעולם!** וצער גדול הוא לו. ובפרט לפי דברי הנכד שליט"א של הגרי"ש אלישיב זצ"ל שאמר בהספידו על הזיידע זצ"ל (אפשר לשמוע בקול הלשון) שיש לו כעין **צוואה** מהזיידע זצ"ל שאין להאמין **שום דבר** שאומרים בשמו, וכמו כן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל שהכריז על מה שאומרים או כותבים **בשמו או בשם אביו זצ"ל (הסטייפלער), או בשם חמיו זצ"ל (הנ"ל), שאין להאמין שום דבר שאומרים בשמם – כלל וכלל!**

וע' בתשובות אגרות משה מאת הרה"ג הגדול ר' משה פיינשטיין זצ"ל חלק ב' חו"מ תשו' ע"ח, וז"ל, **וכל תשובותי, אף להשואלים אותי, היו רק בענינים פריטיים הנוגע להיחיד ששאל אותי, ושאלה כללית לא השבתי מעולם לא בכתב ולא בע"פ, עכ"ל.** וכמו כן בהקדמה שלו – **ולא מטעם עניויות** אלא מפני שכל תשובה אינו אלא עבור השואל בלבד, כידוע בכל הדורות. ומה שלפעמים פוסקים משו"ת רע"א או שו"ת חת"ס וכדומה אינו קשה כלל, והרוצה להבין יש לבקש בפאקס (ע' סוף הקונטרס) ונשלח ההסבר המלא בל"ג, ואכמ"ל.

כד) מה הטעם חייבה התורה לזהר בכשרות?

הטעם הפשוט הוא דגזירת הכתוב היא. ולענין **טעמי המצות**, (וכמו כל השו"ת שלנו שמחפשים הלימודים, א"כ -) חדא: שאסר לנו רחמנא מחמת

זכות נשמת ישראל, שכל דבר שאינו לפי גדרי התורה בהיתר אכילתו הוא **מטמא את הלב**. ואלו שמקילין עד עתה באיזה דבר (מליחת בשר שסומכים על הכשר, או לענין תרו"מ, וכו') דבר קשה מאד שיתחזקו לשנות דרכם להיות נזהרים בדברים אלו. דהא כבר **טימטמו את לבם** ע"י החסרון בזהירות, וזה גופא מונע ההבנה לשנות דרכם – דהא מי שאינו מעשר כל מה שאוכל – אע"פ ששומע שוב ושוב דיש חששות על חששות, **ושכל ראשי הכשרות אמרו שודאי ראוי ונכון שכל א' יעשר בעצמו** – אבל כבר נשתרשו בדבר – כבר טימטמו את לבם לענין זה ולכן אינו פועל כלום כל הראיות, **וחבל על דאבדין (עולמות!)**, וצריך תפילה **בדמעות שלישי** שנזכה כולנו לעשות רצונו ית' – ריין ריין ריינע רצונו. (וע"ע תשו' י"א, ונפלא הוא). ואם היו מקיימים בנפשם היום דברי העם – **נעשה ונשמע**, שיתחילו לעשר הכל, או להכשיר הבשר לבד וכו', בלי להבין למה, אח"כ יזכו להנשמע! ובודאי לבשורות טובות. וזכינו וזכינו לשיעור נפלא מהרה"ג ר' חיים ברעטלער שליט"א, ת"ח מופלג שעוסק הרבה בכשרות וידען גדול בכל המתרחש בכל ההכשרים, והראה שכל ירא שמים שאינו מעשר כל מה שאוכל (ולכה"פ להתחיל קמעא קמעא וכמו שכתבנו בפ' צו, וכן הוא בעצמו הוסיף, וב"ש) **חסר לו בעבודתו חלק עצום ורב**, ופלא הוא. והוא עם כל הכשרונות שלו קע"ה, מצא עד כאן **שבועים**, כן **שבועים** טעמים שכל א' יעשר בביתו **כל מה שאוכל**, ויש לכל **בר דעת** להתחיל מהיום לעשר **אחרי השיעור בקול הלשון**. ומביאים כאן כמה נקודות שהביע **אחרי השיעור** (שהי' מלא לומדות וסברות ומערכות נכונות) ולא כותבים לקנטר, ח"ו, כלל אלא כמה ידיעות שכל א' יברר לעצמו מה חובתו בעולמו –

(א) יש לברר טוב טוב אם הבד"ץ העדה החרדית משגיחים

על פירות שהם קונים מחברון וכיו"ב אם הגוים לא לקחו מיהודים, לענין ערלה.

(ב) יכול קיבוצים הוא בשותפות עכו"ם וישראל, ויתכן שא"א לעשר, (במשנת יוסף מודיעים).

(ג) השגחת הרב לנדא בחו"ל [כולל כל מיני חומרי גלם שיש בהרבה מאכלים כידוע] גרועה מאד מאד, והביע לתועלת דבר חריף מידיעה ברורה לענין המפקח, ויש לשואלו בעצמו.

(ד) בצל מחו"ל נקי מתולעים ומארץ ישראל רובו נגוע.

(ה) גידולי חורף של הבצלים עוקרים אותם מהאדמה לפני ראש השנה ושותלים אח"כ וכשמעשרים בבית יש לעשר מכל הקליפות [ע"י שחותכים למעלה ולמטה, וי"א גם באמצע, הוספת המביא לדפוס].

(ו) הרה"ג ר' משה בויאר שליט"א מחלל כל שבוע את כל מטבעות של כל מי שמינה אותו ואפשר למנות אותו שלא בפניו.

(ז) הרב.... ת"ח וצדיק הוא ומברר, אבל הוא לא תקין, הוא מדבר לא לענין, וכנ"ל שא"א לסמוך על השגחתו.

(ח) הרב לנדא לא עושה תנאי. (משא"כ בד"צ העדה החרדית ועוד עושים תנאי כדי לעזור אלו שמעשרים בבית). לקבל מס' טל. של הגר"ח ברטלער שליט"א ע' סוף הקונטרס.

כה) (א) מה מרומז במפרסת פרסה?

צ"ע, ואפשר בדרך רמז ממה שהחשבון בגמטרי' הוא שמ"ה – אותיות השם – דמי שנזהר בכשרות זוכה להכיר את השם (רמז להבנה בדרכי שמים, ושמחת החיים) – שוב מי שנזהר זוכה להכרת הבורא תמיד, ומלא הודאה הוא בלי הפסק, א ריינע נשמה (נפש נקי וצדיק)!

כז) וכסוסעת ססע?

הגמטרי' – ת"ל, ר"ת תודה לק-ל. דמכיר טובותיו עליו ע"י **הלב טהור** אשר בו מחמת זהירותו.

ג) ובמעלה גרה?

גמטרי' רז – דמגלים לו רזי התורה, דלבו נקי, וכלי קיבול הוא, הכל מתוך זהירותו בכל דבר בכשרות.

כו) (א) מה מרומז בסנפיר?

גמטרי' ת' – רמז לתרומה – עלינו להתרומם, ולהתקרב אל ד' תמיד.

בפרט דהדג הולך ע"י נענוע הסנפירים שלו – כמו כן אנחנו יכולים לעמוד בנסיונות, ולהמשיך הלאה (מה תצפיק אלי – אין לכם אלא לילך הלאה, ויתבקע הים ויסתלק כל הנסיונות! ופשוט הוא!).

(ב) ונקשקש?

אפשר רמז הוא שצריך הרבה קושיות (לשון קש קש) להבין כל סוגיא. או יש להרבות בבקשות על סייעתא דשמיא ושמחה, ובטחון בד'. ועוד דהוי כמו שריון – המגן שנזכר בשבת פ' ובמה אשה במשנה ב' שם. ורמז דכל א' צריך השמירה מהסביבה (מאד).

(ז) אם טבע העופות הלל טהורים הוא אכזריות, ולכן אסר עלינו רחמנא (ע' ברמב"ן), למה החסידה לא כשרה והא היא עושה חסד? כך מביאים שהקשה החידושי הרי"ם שאלה זאת, ותירץ דאין כאן חסד כיון דאינה אלא לחברתה, וכלשון רש"י לחברותי. ואפשר כוונת קדשו דבעמקות הדבר אין זה חסד אלא צפי' לגמול, היינו דרך לקחת ולא לתת! וכהיום שמפרסמים על צדקה זו או זו שזוכין לישועות וכו' – נשתנו כל הנתינות להיות כעין מקח וממכר, ופחד הוא.

ועל הגומל חסד לבדוק במעשים שלו אם הם לשם שמים או לשם תשלום, ועולמות של טוהר ביניהם.

ואפשר האיסור לאכול מבשרה נובע מזה שהיא עושה השתדלות (לקבל בחזרה), וחסר לה בבטחון, לכן אסור להכניס מבשרה לתוך גופינו דישפיע על האוכלה לעשות ולהיות ולחיות כמוה. [משא"כ שור או שה לא מצינו שעושים שום השתדלות למזונם, ע' בגמ' סוף קידושין, ולכן מותר לאכול בשרם].

והכל תלוי בבטחון – דאם בוטח בו שיקבל מה שצריך – אין צורך בחיפוש הגמול והשתדלות כשעושה חסד – אלא יהא נקי וקדוש לד' לבדו.

(ח) איזה רמז דייני כלי חרס בטומאתו וטהרתו יס' לאדם ציחק לקחת?

אדם נמשל לכלי חרס, וא"כ בפנים הוא מקום טומאה שמתטמא (על האמת). וטהרתו אינו אלא ע"י שביירה – ויש לומר דלב נשבר ונדכה זוכה להיות מרוצה אצל ד', ועוד לזאת לשבור מדותיו הרעות, וישתדל תמיד לשוב בתשובה שלימה, אמן.

(ט) למה מקוה מטהרה?

י"ל דזוכר שאם ישאר תחת המים לכמה רגעים שוב אינו חי, ומכיר חסד הבורא שיכול לנשום ולחיות.

או דנעשה בטל להמים וחזר לקודם בריאתו ונברא מחדש – ובלא חטא. או דמובדל מכל הנאות עוה"ז ומכל תאוות עולם, דבשעת מעשה אינו יכול לאכול, וכו' וכו', ובזה מתכפר, ונטהר, ודברים יפים כולם כאחד.

וע"ע ברמב"ם (פרק י"א מקוואות הי"ב) דמביא מטהרת המקוה, שמי שטובל בדעת ד' ודאי נטהר וז"ל, דבר ברור וגלוי שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן. ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו והרי הן מכלל החוקים. וכן הטבילה מן הטומאות מכלל החוקים הוא שאין הטומאה טיט או צואה שתעבור במים אלא גזירת הכתוב היא והדבר תלוי בכוונת הלב.

ולפיכך אמרו חכמים טבל ולא הוחזק [א"ה – היינו בלי כוונה לטהר] כאילו לא טבל. ואעפ"כ רמז יש בדבר כשם שהמכוין לבו לטהר כיון שטבל טהור, ואע"פ שלא נתחדש בגופו דבר, כך המכוין לבו לטהר נפשו מטומאות הנפשות שהן מחשבות האון ודעות הרעות, כיון שהסכים בלבו לפרוש מאותן העצות והביא נפשו במי הדעת, טהור. הרי הוא אומר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גוליתכם אטהר אתכם. השם ברחמי הרבים מכל חטא עון ואשמה יטהרנו אמן, עכ"ל המקדש והמטהר. וכ"כ כדאי לזכור תמיד שגם אני יכול, ולא צריכים גאנצענע מעשה'ס (סגופים גדולים וכו') אלא רצון – והוא נותן לכל חי רצון, ויתן ויחזור ויתן, אמן. בטחון בד' שנצליח! תמיד.

(ל) למה עלינו להיות קדושים?

דעם ד' אנחנו וחייבין להיות דומה לו. מה הוא קדוש אף אתה תהא קדוש (כן הוא לשון ספר מצות ד' בדברי חז"ל מה הוא רחום אף אתה וכו', ע"ש).

ועוד דברי חיזוק לכל אשר צריכין לו:

ואין לנו לתמוה ולומר שאין דמיון כלל, דהא הקב"ה הוא בעצמותו קדוש – משא"כ אנחנו דילוד אשה אנו ומה שייך לנו, אלא פשוט דטמון בנו הקדושה, וא"צ לפנים (דיש כבר קדושה בפנים!).

ועוד דהוא אוהב אותנו ורוצה תמיד שנתקרב אליו, ואין הוא שורה במקום טומאה, ולכן צוה אותנו להיות קדושים וטהורים, תמיד, לקרב אותנו אליו ולרומם ולהדר אותנו, אשרינו אשרינו אשרינו. (האם בדקתי אם הטשופ או הבתי עיניים או השטריימל [!] לצורך גבוה הן?)

(לא) איזה לימוד צבטחון יס' מהמעשה לעזאזל עס ארון ד' בהפטרנה הקצוע (בשנה פשוטה שאינו חל צפרשת פרה וכדומה)?

הגר"ח שמואלביץ זצ"ל אמר בבר מצוה של הבה"ח חיים ישראל מאיר ב"ר רפאל וואלדשיין ז"ל שאם עוזא הי' בא לשואלו מה לעשות כשראה שארון ד' נשטט מהעגלה הי' פוסק שצריך לסומכו ולסדרו על מקומו. והי' שואל, א"כ למה מת עוזא על אתר כשעשה כן. ותירץ דכיון שהארון הי' נושא את נושאו ודאי ישא את עצמו, ואיך חשב עוזא שהארון יפול! ואע"פ שאם הי' שואל שאלה הי' מקבל תשובה חיובית לעשות כמו שעשה אבל איך פקפק בזה עד שישאל! איך שאל שאלות?!? והי' מאריך על זה כמה וכמה פעמים, והי' מספר על א' מבני הכולל דישיבת מיר שבא להתייעץ עמו שהוא חושב שהוא צריך לחפש איזה שררה להשיג פרנסת ביתו וענה לו – ודאי. ושוב שאל בשמועס איך אמרתי לו כן?? וענה משום שהוא שאל! דעונין לאדם לפי השאלה שלו, אבל הי' מספר שהי' קשה לו איך ההוא שאל?? והא כמה וכמה שנים זכה לראות השגחת ד' עליו, ועזר מקודש שוב ושוב, איך הוא לא קנה מדת הבטחון? אלא כיון ששאל, ראי' שאין לו בטחון, ולכן צריכים לענות לפי מה שהוא. ולומר לו עתה שתבטח בד' כבר אחרי יאוש, כבר אחר המועד – דאם לא ראה עד עתה א"א ללמדו על רגל א'. עכ"ל הקדושים הזורקים מרה בתלמידים – דעל כל א' שמרגיש שיש לו שאלות רואה בחוש טעותו שטועה בעיקרו! א"כ חובתו בעולמו להתחזק במדת הבטחון!

וכן לשון השיחות מוסר (עמ' קמ"ח) – אכן ההשתדלות היחידה שעל האדם לעשות בכדי להתפרנס היא שיקנה לעצמו את מדת האמונה והבטחון בקב"ה שימציא לו את כל פרנסתו, וכו', עכ"ל. וע"ע שם (עמ' קמ"ג – קמ"ה) איך שהעדר הבטחון היא סיבה לצרותיו של האדם, א פחד! א פחד נורא!

וע"ע שם (עמ' ש"א – ש"ב) וז"ל, דעת הרבה ראשונים דחייב הבטחון הוא בלא כל השתדלות, כמאמר הכתוב: לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה (ירמיהו ב' ב'), הדרגה הגבוהה של מידת הבטחון היא בטחון ללא נקיפת אצבע מצד האדם.

וכן אנו מוצאים ברש"י עה"פ ויאמר משה זה הדבר (בשלח, ששי) כשהי' ירמיהו מוכיחם למה אין אתם עוסקים בתורה, והם אומרים נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה, מהיכן נתפרנס? הוציא להם צנצנת המן, אמר להם אתם ראו דבר ד', שמעו לא נאמר אלא ראו, בזה נתפרנסו אבותיכם, הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו.

והנה מדברי ירמיהו אנו שומעים תביעה לבטחון בלי השתדלות, הרבה שלוחין למקום, וכשם שנתפרנסו אבותינו במדבר ולא חסר להם מאומה, כך עלינו לנהוג ולא לדאוג כלל.

אמנם ידוע מה שאמר האלשיך הק' לתלמידיו, בבואם לפניו בטענה כי דרש בביהכנ"ס, כי הבוטח בד' אין צריך לעשות דבר אלא לישב בביהמ"ד ולעסוק בתורה ותפילה, וד' יזמין לו פרנסתו כראוי, ומכל שומעי לקחו לא זכה אלא בעל עגלה הדייט אחד, שזימנו לו מן השמים ארגז מלא מטבעות זהב. והרי גם הם עשו כן ולא עלתה בידם. ויען להם רבם, אין הדברים מתקיימים אלא במי שמאמין בכך בלי פקפוק כלל, ובעל העגלה היתה בו אמונה פשוטה ובשל כך זכה, עכ"ל שם. ועל העובד להיות עבד נאמן לקנות מדת הבטחון עד שמאמין בחוש, ואינו דואג כלל וכלל.

ידוע האמת וברור המציאות שיש זמנים של קושי, של צרה וצוקה בחיים, זמנים שעלולים להביא לבכיה, לדמעות, דמעות שלישי! או לנפילת רוח, או ח"ו ליאוש, או אפי' למרה שחורה, ר"ל. האם ידעתי שלא באתי ממעל לעלמא דשקרא, לפיכך דוד הוה הנקרא עוה"ז אלף עבד רגעים אלו?

דהא אצל המאמין אין צד כצדדים הנ"ל, דהא רואה הוא את הכל באספקלריא של תורה, ומכיר שהכל אינו אלא נסיון – נסיון שנשלח מהבורא ית' לבחון אם יעמוד איתן בזמנים אלו, חזק ואמץ, ולהכנע ולתת הגל לעבור על ראשו, לקבל הכל בשמחה, בלי מחשבות של ההמון (גוים) שמסתכלים על המצב בעיניים של בשר, אלא המאמין נושא את העיניים למעלה לשמים לראות טוהר הרקיע, לראות צח ואדום, לראות יד ד' בעולם התחתון, שהכל מכוון מאתו לטובת המקבל להגיל את נפשו מנהיגו, לפדות את נפשו כשלימות הפדיון!

אצל המאמין, המאמין שהוא ית' שמו בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, המאמין שכל דבר בעולם אינו אלא מתנה טובה מאיתו ית', הוא הוא (או היא היא) העשיר מכל אושר וחיים שיש בהם שמה ועליו תמידית! וכגון בעניני שידוכים – דיש הורים שנפגעים מאיזה הצעה שמציעים להם – דהא בחור (או נערה) הזה נחית דרגא מהם חמישים דרגות, ואיך מעיז אדם להציע דבר כזה להם. ולא זו דרך התורה, אלא המאמין רואה שהקב"ה ראה לבחון את חסידיו – האם עומדים איתן ולא נשברים, או נופלים בפח יקוש (של יצרם הרע) שנותנין יצרם לשלוט עליהם להיות נפגע ונשבר, ועוד בכעס ובטענות על המציע, ר"ל, וכמנהג ההמון (גוים!). ואם עוד א' יציע מיד אחר כך הצעה שגם זה (בדמיונות שלהם) בושע וחרפה להם, בודאי יצרם יגיד להם להיות נדכאים, ועד כדי כך שאפי' יפריע תפילתם ותורתם, ואפי' בשינה בלילה קשה להם לירדם מרוב עגמת נפשם, וכל זה נחשב בשמים שנכשלו בבחינה שבוחנים אותם, בוחנים אם יעמדו בגבורה לומר להיצר – תסתלק מכאן – אני הולך יד ביד עם בוראי, ואיני נכנע לעצת היצר אלא רואה אני שהכל אינו אלא נסיון שנשלח כדי להוציא מהכח – שיש בתוככי כחות הנפש עצומות – להוציא מהכח אל הפועל כדי שאזכה לשכר שא"א לשער, א"א לתאר, א"א למדוד בשום כלי מדה שבעולם הזה כלל! ועי"ז אינו נטרד במחשבות, אין פגיעה, אין כעס, אין טענות, יש רק שמחת המצוה – המצוה הגדולה שחיובו רחמנא אותנו – כמבואר במסילת ישרים (פרק א') שחובתינו לעמוד בנסיון – היינו מצות עשה של אמונה, מצות עשה של בטחון, כמבואר ברבינו יונה בשערי תשובה (שער ד' אות י"ג), וז"ל – יסורי הבחינה (היינו יסורי הנסיון) לא יבואו זולתי (אלא) על הצדיקים, שהם מקבלים אותם באהבה ומוסיפים תיקון במעשיהם, והיסורים לטובתם ותועלתם וגודל שכרם, כמו שנאמר (תהלים י"א ה') ד' צדיק יבחן. ומשלו רבותינו ז"ל משל בזה ואמרו (בראשית רבה נ"ח, ל"ב): בזמן שיודע בעל הפשתן כי הפשתן חזק מכה עליו הרבה לעשותו רך וטוב, עכ"ל שם, והיינו שהכל להוציא מן הכח אל הפועל, ולטובת המקבל – בנסיון אם יקבל באהבה, ולא יפול רוחו אפי' כל שהוא! (דהאם אדם יפול בעצבות אם נותנים לו מתנה מפוארת – בתמי'!). ואילו, ששכחו, או שלא הבינו עד תהה, עד כמה שהקב"ה משגיח עליהם ומחפש להגבי' אותם, ובוכים הם, והולכים שבורים, וחושבים על עצמם שהם נעבאכ"ל (מסכן), עד כמה צריכים הם לשוב בתשובה שלימה, עם ידידי לומר – חטאתי שנשברתי, וחרטה – לחשוב בלב שמתחרט על השכחת ד', וקבלה על להבא – שמכאן ואילך כשיבוא נסיון כזה (או בשידוכים, או בצעקות מההורים, או בשורות קשות מאיזה רופאים על הא או על דא שלא נדע, [ודבר בדוק ומנוסה שאסור להאמין דבריהם]! או עול החובות בלי צפי' לישועה באופק, או שדבר זה או זה עדיין אינו מוכן והשעה דוחקת, או מאיזה כשלון, וכו' וכו') לא אראה את הדבר אלא כמתנה ובחינה מאת ד' לתת לי זכותם כשעומד בנסיון – איתן, חזק, פעסט – ובשמחה, עם הכרה ברורה שגם זה יעבור. ועל ידי התשובה יזכה לאך טוב וחסד כל הימים, ונאמר אמן.

המשך הליכות והלכות ממור"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל [על סדר השו"ע עם כל הפחד והחרדה בעניני פסק הלכה כמבואר בעבר] - שנה ב' – [וזאת למודעה שזכינו לקונטרס שלם הכולל כל מה שכתבנו בקונטרסים אלו (משנה ראשונה) הכל בקונטרס א' הנקרא אמת ואמונה, הכל מסודר לפי ענינים, הרוצה להשיגו ע' סוף הקונטרס הדרך לזה]

תשלו) זכור לנו איך שהי' מור"ר זצ"ל אומר וחוזר ואומר שיש לאדם לזהר מלהיות עייף בדיקת חמץ, דחייב בדיקה מן התורה היא (כל זמן שלא ביטל) וכמו בדיקת עלי חסא מתולעים (בזמנו שלא גידלו במקומות מיוחדים, והי' עבודת פרח לבדוק כל עלה ועלה. וזכור לנו איך שבדקנו פעם וראינו שחלק קטן של העלה זו ממקומו!! עד שהתעמקנו והבחנו שזה הי' תולעת עם אותו צבע של העלה, ומאז לא השתמשנו אלא עם הקלה למרוור (עד שנתברר לנו שכיון שיש דעות שלא יצא כלל בעלי חסא ולא בקלה של החסא, אלא אך ורק בחריין, א"כ עדיף להשתמש אך ורק בחריין, וכן נהג מור"ר זצ"ל כל השנים. והי' לנשים, ומנחים פתוח כמה שעות להפיג טעמו קצת [שלא יתא כ"כ חריף עבור הנשים וקטנים], ועבור הגברים מניחים פתוח רק סמוך לתחילת הסדר או אח"כ [בפרט בסוג שמביאים מחו"ל שאין כ"כ חריפות בין כה], ושל' על ישראל, שמי יכול להקל בדבר שמברכין עליו ברכה להקב"ה?!? ואילו הנשים או קטנים [שהגיעו לחינוך] שאינן רוצים לאכול חריין עדיף שהאב [הרחמן] יוציאם בברכת אכילת מרור, כן נראה, וזוכין כולם לחיי עד!

תשלו) ממור"ר זצ"ל בעניני חופה וקידושין: הבנו ממור"ר זצ"ל שהעדים חייבין להסתכל בפני' של הכלה, ויש לברר [וידוע המעשה שב' גדולים היו בחופה פלונית, וא' אמר להעדים שצריכים לראות פני הכלה ואם לאו פסולים לעדות הם, והשני טען שאם מסתכלים נפסלים לעדות!]. תשלח) אצל משפחתו רצה שהחופה תתקיים דוקא לפני שקיעה וכדעת רע"א (ע' שו"ע אהע"ז סי' ס"א) כידוע. תשלט) מה שזכור לנו שרצה מור"ר זצ"ל שהחתן יקנה (ישכור) חדר היחוד, דכן נהגו עלמא. תשמ) כמדומה (וצריך בירור) שרצה בשיעור יחוד שיהי' כמו ט' מינוט, שכן נהגו עלמא, וצ"ע אם עמד על זה, דיש אומרים דברריסק ס"ל דסגי בפחות. תשמא) כיון שיש אומרים (הנהגת בריסק וחזו"א ועוד) שאין לחלק הג' ברכות האמצעיים לג' אנשים, ומטעם שהם ברכות סמוכות לחברתן, ויש לכבד איש א' בכולן, כן נהג מור"ר זצ"ל.

תשמב) מה שזכור לנו לא הי' איש שעושה תמונות בשום חתונה של בניו, דמי צריך דברים (של קטנות) אלו, דפשוט שצריכים להכניס השמחה תוך הלב ולא תוך קופסא קטנה (קאמערע)! וכל החשיבות שנותנים לתמונות אלו אינו אלא הבל הבלים, ובל תשחית דאורייתא – כן כתב האלטער מקעלם לבנו כשהבן שלח לו תמונות מילדיו! תשמג) בחתונת בנו הגדול שליט"א ביקש מור"ר זצ"ל מהאופה (כל העוגות וחלות) שישתמש בקמח שמו"ר זצ"ל ניפה בעצמו (שידוע שבכל ההכשרים משתמשים בנפה עם חורים יותר גדולים מהמדקקים), ואיך יתן לאורחים דבר שהוא לא יאכל בעצמו?? בעל החנות אמר לו שלא הי' מסכים לעשות כך אלא רק בשבילו שידע שהוא מענט דאס אופן אמת!

תשמד) עוד מהנוגע לענין פורים פורים [בהקדמה - יש לזכור להגיד - זכר למחצית השקל. ושיהא הכל על דעת הגבאים (ושיהא הכל לפי דעת משה וישראל!)] עד כאן ההקדמה] – שהבנו ממור"ר זצ"ל שיש לתת זכר למחצית השקל ג' מטבעות של חצי שקל, ועוד לזאת מי שיכול לתת ג' מטבעות של חצי דאלאר של כסף טהור או שוויים (בערך חמישים שקל כהיום תשפ"ד לפי משקל הכסף שיש בהם ויש לברר) או לכה"פ שוויית של א' מהם בערך י"ז שקל לכל א') לקנותם מהקערה שמונחים בו (בהרבה מקומות של תורה) והב' האחרים לקנותם באיזה שקלים בודדים שכן הוא דעת הגבאי של הקערה בד"כ, ולא שזה חיוב לתת כ"כ, אבל הבנו ממנו שכדאי לעשות כן.

וזאת למודעה שהיו אלו בערב פורים תשפ"ד שגרמו לצערינו תקלה גדולה להרבה מעם ד', והמעשה כך הי' - שהגבאים וכו' השיגו לתת בקערה של זכר למחצית השקל ג' מטבעות חחדשות (מלפני בערך ששים שנה) של חצי דאלאר ולא ידעו, כצ"ל, שאין בהם שום כסף אלא מצופה על נחשת – ואפשר לבדוק הדבר ע"י שמסתכלים מן הצד ורואים שיש צבע חום באמצע, ואילו לא שוויים כלום בארץ ישראל – לא אפי' שות פרוטה – אפי' שלשתם ביחד אינן שוין פרוטה, דאף א' מוכן לקחת אותם – לא פורטי כספים ולא בשום חנות, וא"כ אלו שחשבו שזה הזכר למחצית השקל שלהם נכשלו לגמרי, ועוד שהי' מקח טעות אם שמו כסף לקנותם, ונמצא כעין גזל ביד הגבאים, כנ"פ, וכל א' יברר אצל רבו מובהק. [דבעמ-ריקה הפסיקו לעשות חצאי דאלאר של זהב טהור כבר לפני ששים שנה, ומה שיש האמיתים אצל כמה אנשים הם השיגו בכסף מלא שעולים יותר ממאתיים!] שקל כהיום דהוי כעין אנטיק! (עתיקות) [[וראינו כמה קערות שהניחו גבאי הקופה רק אלו של חצאי דאלאר החדשים לתת עבור זכר למחצית השקל, והטעו (בשוגג) את כל התורמים, וא"כ כל מי שנתן בכגון אלו נראה שיש לו לתת בעת לאיזה קופה צדקה ג' חצאי שקלים זכר למחצית השקל (אפי' בשנה אח"כ!)], ושל' על ישראל.

תשמה) שאלנו את פי מור"ר זצ"ל מה הגדר בבדיקת חמץ – מה מחפשים? וענה – גלוסקא יפה (היינו דבר שהי' רוצה לאכול כשתמצאנו, כן הבנו) – זה היסוד. והבנו בהמשך דיש דרגות, ומי שיכול לחפש אפי' פירורים כדאי הוא לו בזה ובבא.

תשמו) עדיין מצלצלים באזנינו איך מור"ר זצ"ל התבטא בדחילו ורחימו – חמץ אסור בפסח במשהו! ווייס וואס דאס איז א משהו?!? א משהו ממש! (היינו לענין אכילה, ולענין בדיקה ע' לעיל). [כמדומה שאמר זה על הא דיש לזהר שהמפות כלים – האנטאכער בקיך - שיהיו מכובסים עד שאין חשש עמילן וכו' בהם, או על ענין אחר במקום שמבשלים המאכלים].

תשמו) כבר כתבנו שמו"ר זצ"ל לא הי' מעשן בפסח (כל השנה הי' מעשן דכן אמר לו רופא שבשבילו זה צורכי הגוף וכו') ומוסיפים כאן שהבנו (ע"י מעשה שהי', ויש לעיין אם מוכח מתוך המעשה, אבל כ"נ) שלא רצה אפי' להחזיק קופסאות הסיגריות בביתו כל ימי הפסח. תשמח) אע"פ שמו"ר זצ"ל הי' תמיד שמח ומאושר נראה שבידו"ט הי' לו עוד דרגה עליונה, ואשרי עין ראתה.

← [להשיג פרוטת חמורה אפשר ע"י שישאיר הודעה בהנ"ל]

במקום שלא נמצאים הקונטריסים ב"ב בקביעות - הרוצה לקבל הקונטרס יש לשלוח פאקס למס. 15326500176 או להשאיר הודעה בתא קולי שמספרו 026500176 (לאחר שמיעת ההודעה), ונסה לשלוח בל"ג.
עוד לזאת – כולל מוסר ומנחה ומוסר ומעריב ושיעור קודם מעריב – הרוצה להשתתף – יש להשאיר הודעה בטל. 02-6500176.
לשמוע שיעורים בהלכה ושמועס'ר בקול הלשון: 0733-718-261, ונא להעיר.